

Dôvodová správa

B. Osobitná časť

K čl. I (návrh zákona o medzinárodnej ochrane)

K § 1

Vymedzuje sa predmet úpravy tak, aby boli výstižne zohľadnené základné tematické okruhy, ktoré návrh zákona o medzinárodnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „návrh“ alebo tiež „zákon o medzinárodnej ochrane“) upravuje.

K § 2

Návrh oproti súčasnej právnej úprave pracuje s novou terminológiou. Ide napríklad o pojmy ako žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany, žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany, konanie o medzinárodnej ochrane, cudzinec s udelenou doplnkovou ochranou, konečné rozhodnutie. Popri medzinárodnej ochrane návrh upravuje aj národný status, ktorým sa rozumie udelenie azylu na účel zlúčenia rodiny, udelenie doplnkovej ochrany na účel zlúčenia rodiny alebo udelenie azylu z humanitných dôvodov. V súvislosti s pojmami azylant, cudzinec s udelenou doplnkovou ochranou a odídenc sa vzhľadom na skutočnosť, že osobitné zákony v prípade poskytovania starostlivosti azylantovi, cudzincovi s udelenou doplnkovou ochranou a odídenec odkazujú na pojmy uvedené v zákone o medzinárodnej ochrane, jednoznačne sa ustanovuje, že ide len o tie osoby, ktorým bol udelený azyl, udelená doplnková ochrana alebo poskytnuté dočasné útočisko podľa zákona o medzinárodnej ochrane (nepôjde o osoby, ktorým bol tento status priznaný iným štátom). Z dôvodu právnej istoty a vzhľadom na „dvojstupňové“ súdne konanie vo veciach azylu sa vymedzuje definícia konečného rozhodnutia. Dochádza k prehodnoteniu azylových zariadení. Azylovými zariadeniami zostanú záchytný tábor a pobytový tábor. Medzi azylové zariadenie sa dopĺňa zariadenie na konanie o azyle na hraniciach, ktoré sa zriaďuje v súvislosti s povinnosťou uplatňovať konanie o azyle na hraniciach a v tejto súvislosti návrh už nepočíta s prijímacím centrom ako azylovým zariadením. Návrh už nepočíta ani s humanitným centrom ako osobitným azylovým zariadením pre cudzincov žiadajúcich o poskytnutie dočasného útočiska a odídenec. Cudzinci žiadajúci o poskytnutie dočasného útočiska a odídenci tak budú môcť byť po splnení zákonných podmienok ubytovaní v záchytnom tábore a pobytovom tábore. Uvedené reflektuje súčasnú prax v ubytovaní týchto osôb. Zavádza sa pojem rodinný príslušník žiadateľa, ktorým sa transponuje čl. 2 bod 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1346 zo 14. mája 2024, ktorou sa stanovujú normy pre príjem žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L, 2024/1346, 22.5.2024) (ďalej len „smernica (EÚ) 2024/1346“). Pojem azylant reflektuje rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C- 556/17, ktorý stanovil, že pokiaľ ide o žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany, súd za podmienok stanovených v uvedenom rozsudku môže zmeniť rozhodnutie správneho orgánu, ktoré nie je v súlade s jeho skorším rozsudkom a nahradiť toto rozhodnutie svojím vlastným rozhodnutím.

K § 3 až 6

Ustanovenia upravujú začatie konania o udelenie medzinárodnej ochrany (prejav vôle) a následné kroky pre registráciu a podanie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany. Oproti súčasnej právnej úprave bude podanie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany časovo oddelené od prejavu vôle a registrácie, s výnimkou prípadov uvedených v § 6 ods. 1, kedy bude možné urobiť prejav vôle, registráciu a podanie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany v jednom kroku. Osobitne je upravená príslušnosť policajných útvarov (§ 3 ods. 1), na ktorých môže cudzinec prejavovať vôľu podať žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany a príslušnosť policajných útvarov (§ 6 ods. 1), na ktorých môže žiadateľ podať žiadosť

o udelenie medzinárodnej ochrany. V prípade § 3 ods. 1 dochádza k rozšíreniu miest v rámci Slovenskej republiky, na ktorých sa začne konanie o udelenie medzinárodnej ochrany (prejav vôle). Prejav vôle bude môcť urobiť aj maloletá osoba. Policajný útvar pri registrácii žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany, po odovzdaní cudzinca na územie Slovenskej republiky, po začatí konania podľa § 8 písm. b) alebo kedykoľvek počas konania zadrží žiadateľovi cestovný doklad alebo iný doklad o jeho totožnosti, nakoľko žiadateľ nie je oprávnený týmto dokladom preukazovať svoju totožnosť a vydá mu o tom potvrdenie. Zadržanie dokladu kedykoľvek počas konania sa realizuje najmä v prípadoch, kedy žiadateľ doklad zatajil alebo ho získal v priebehu konania o udelenie medzinárodnej ochrany. Prehliadka žiadateľa a jeho osobných vecí sa vykoná v prípade, ak je podozrenie, že žiadateľ ukrýva cestovný doklad alebo iný doklad potrebný na spoľahlivé zistenie skutkového stavu veci alebo vec, ktorá ohrozuje život alebo zdravie osôb.

V § 4 ods. 4 sa určujú prípady, kedy sa preprava žiadateľa môže vykonať v sprievode policajta (preprava do záchytného tábora) a kedy sa preprava vykoná obligatórne v sprievode policajta (preprava do zariadenia na konanie o azyle na hraniciach). Počas umiestnenia žiadateľa v zariadení na konanie o azyle na hraniciach sa preprava vykoná spravidla v sprievode policajta, to znamená, že sa ponecháva možnosť vykonať prepravu aj v sprievode inej osoby, napr. zamestnanca Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo vnútra“).

V § 5 sa zavádza povinnosť poučiť žiadateľa už pri registrácii, pričom zákon spolu s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1348 zo 14. mája 2024, ktorým sa stanovuje spoločné konanie o medzinárodnej ochrane v Únii a zrušuje smernica 2013/32/EÚ (Ú. v. EÚ L, 2024/1348, 22.5.2024) (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2024/1348“) a smernicou (EÚ) 2024/1346 stanovujú presné pravidlá a postupy pre poučenie najmä v súvislosti s maloletými osobami a osobami, ktoré potrebujú osobitné procesné záruky alebo osobitné prijímacie podmienky. V prípade maloletej osoby bez sprievodu sa informácie v rámci poučenia poskytnú v prítomnosti zástupcu maloletej osoby, ktorou môže byť opatrovník, poručník, zamestnanec orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zvolený zástupca alebo iná pomáhajúca osoba, spôsobom primeraným veku a spôsobom, ktorým sa zabezpečí, aby im maloletá osoba bez sprievodu porozumela, pričom sa použijú materiály osobitne prispôbené maloletým osobám.

Žiadateľ má na podanie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany 21 dní od jej registrácie. V prípade konania o azyle na hraniciach, žiadateľ podáva žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany do piatich dní od prvej registrácie a v prípade odovzdania podľa čl. 67 ods. 11 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1351 zo 14. mája 2024 o riadení azylu a migrácie, o zmene nariadení (EÚ) 2021/1147 a (EÚ) 2021/1060 a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 604/2013 (Ú. v. EÚ L, 2024/1351, 22.5.2024) (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2024/1351“) do piatich dní od príchodu žiadateľa na územie Slovenskej republiky, (ako štát relokácie) po takomto odovzdaní za predpokladu, že žiadateľ dostane skutočnú príležitosť tak urobiť.

Žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany sa podáva spravidla na policajnom útvare zriadenom pri azylovom zariadení. V osobitných prípadoch, ako je napr. zaistenie v útvare policajného zaistenia pre cudzincov, výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody, hospitalizácia žiadateľa v zdravotníckom zariadení, policajný útvar zabezpečí podanie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany v tomto zariadení. Návrh umožňuje určiť pre podanie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany aj iný policajný útvar. Pre podanie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany ostáva v návrhu podmienka zastúpenia maloletej osoby, zákonným zástupcom alebo súdom ustanoveným opatrovníkom, pričom sa dopĺňa možnosť zastúpenia maloletého osobou, ktorá je ustanovená príslušným orgánom iného štátu, ak takéto zastupovanie maloletého na území Slovenskej republiky umožňuje medzinárodná

zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná. Povinnosť maloletého byť prítomný pri podávaní žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany zostáva zachovaná.

K § 7

V súvislosti s dieťaťom narodeným na území Slovenskej republiky žiadateľke, azylantke alebo cudzinke s udelenou doplnkovou ochranou, ktoré narodením nenadobudne štátne občianstvo Slovenskej republiky alebo štátne občianstvo iného členského štátu Európskej únie sa v návrhu vychádza zo súčasnej právnej úpravy, to znamená, že takéto dieťa sa považuje za žiadateľa a konanie o udelenie medzinárodnej ochrany sa začína narodením dieťaťa. Táto fikcia ostáva v návrhu z dôvodu zabezpečenia zdravotnej starostlivosti dieťaťa od jeho narodenia. Povinnosť zákonného zástupcu dieťaťa oznámiť ministerstvu vnútra narodenie svojho dieťaťa ostáva zachovaná, avšak túto povinnosť je potrebné splniť bezodkladne. Povinnosť oznámiť narodenie dieťaťa je nevyhnutná z dôvodu, aby ministerstvo vnútra dostalo informáciu o narodení dieťaťa a navrhovateľ má za to, že takéto informácia by sa mala ministerstvu vnútra poskytnúť bezodkladne, hoci nie je vynútitelná. Pre efektívne konanie o udelenie medzinárodnej ochrany sa mení lehota, v ktorej zákonný zástupca dieťaťa narodenému na území Slovenskej republiky žiadateľke, azylantke alebo cudzinke s udelenou doplnkovou ochranou, ktoré narodením nenadobudne štátne občianstvo Slovenskej republiky alebo štátne občianstvo iného členského štátu Európskej únie má povinnosť poskytnúť poverenému zamestnancovi ministerstva vnútra pravdivo a úplne všetky požadované údaje potrebné na rozhodnutie o žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany zo 180 dní na 60 dní. Lehotu 60 dní považuje navrhovateľ za dostatočnú na splnenie povinnosti podľa odseku 3. Nedodržanie tejto povinnosti vedie k zastaveniu konania o medzinárodnej ochrane podľa § 29 ods. 1 písm. g).

K § 8

Za žiadateľa sa naďalej považuje aj cudzinec, ktorý nie je žiadateľom, ale je odovzdaný na územie Slovenskej republiky z dôvodu, že za posúdenie jeho žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany je zodpovedná Slovenská republika. Oproti súčasnej úprave už nie je podstatné, či a ako sa v minulosti rozhodlo o jeho žiadosti. Taktiež sa určuje, kedy sa začína konanie o udelenie medzinárodnej ochrany.

Na základe aplikačnej praxe sa dopĺňa, že za žiadateľa sa považuje aj cudzinec, ktorý už nie je žiadateľom, nachádza sa na území Slovenskej republiky, bolo mu vydané rozhodnutie o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného štátu a márne uplynula lehota na jeho odovzdanie. Uvedené sa navrhuje z dôvodu, že uplynutím lehoty na odovzdanie prešla zodpovednosť za posúdenie jeho žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany na Slovenskú republiku. Taktiež sa určuje, kedy sa v takomto prípade začína konanie o udelenie medzinárodnej ochrany.

K § 9 a 10

Zavádza sa nový inštitút - konanie o azyle na hraniciach. Tento inštitút sa bude uplatňovať iba na žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany podľa čl. 45 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2024/1348. Žiadateľovi, ktorého žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany je posudzovaná v konaní o azyle na hraniciach nie je povolený vstup na územie Slovenskej republiky. V rámci konania o azyle na hraniciach vydá policajný útvar rozhodnutie o zaistení; ak žiadateľ nezaistí, vydá rozhodnutie o obmedzení slobody pohybu. Konanie o azyle na hraniciach trvá maximálne 12 týždňov, v prípade relokácie 16 týždňov. Policajný útvar v rozhodnutí o obmedzení slobody pohybu určí, že žiadateľ je povinný sa zdržiavať v zariadení na konanie o azyle na hraniciach. Podmienky opustenia zariadenia na konanie o azyle na hraniciach vo forme „otváracích hodín“ určí ministerstvo vnútra vo vnútornom poriadku. Uvedené obmedzenie sa nevzťahuje na žiadateľa, ak je jeho prítomnosť nevyhnutná najmä pred orgánom verejnej správy alebo

súdom, pričom je žiadateľ túto skutočnosť povinný ministerstvu vnútra vopred oznámiť. Krátkodobé opustenie zariadenia na konanie o azyle na hraniciach alebo návšteva orgánu verejnej správy alebo súdu sa nepovažuje za vstup žiadateľa na územie Slovenskej republiky. Proti rozhodnutiu o obmedzení slobody pohybu nie je možné podať odvolanie, rozklad, ani návrh na obnovu konania, ani ho nemožno preskúmať mimo odvolacieho konania. Podanie správnej žaloby proti tomuto rozhodnutiu nemá odkladný účinok. Vylúčenie možnosti podať návrh na obnovu konania alebo návrh na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania sa navrhuje z dôvodu aplikačnej praxe, ktorá ukázala, že paralelná existencia viacerých konaní (napr. konania o správnej žalobe a konania o obnove konania v tej istej právnej veci) je neúčelná a ne hospodárna. Takúto právnu úpravu považujeme za dostatočnú, nakoľko právo žiadateľa podať správnu žalobu zostáva zachované.

Z dôvodu zabezpečenia kontinuity ministerstvo vnútra oznámi policajnému útvaru skončenie konania o azyle na hraniciach, ak nastanú dôvody uvedené v čl. 53 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2024/1348. Pôjde napríklad o prípady, kedy žiadateľovi s osobitnými prijímacími podmienkami vrátane maloletých osôb nemožno poskytnúť potrebnú podporu alebo ak sa objavia relevantné zdravotné dôvody vrátane dôvodov v oblasti duševného zdravia.

Po skončení konania o azyle na hraniciach, sa žiadateľovi automaticky skončí aj povinnosť zdržiavať sa v zariadení na konanie o azyle na hraniciach a žiadateľ sa umiestni do záchytného alebo pobytového tábora. Žiadateľ sa do záchytného tábora umiestni aj v prípade, ak policajný útvar neurčí, že žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany bude posudzovaná v konaní o azyle na hraniciach a nevydá žiadateľovi rozhodnutie o zaistení.

K § 11

Návrh zavádza inštitút bezplatného právneho poradenstva, ktorým sa formalizuje poskytovanie informácií a právneho poradenstva na prvom stupni. Bezplatné právne poradenstvo sa poskytuje v prípade „dublinského“ konania, to znamená v procese určovania štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany a počas administratívneho konania o žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany. Ministerstvo vnútra zabezpečí bezplatné právne poradenstvo najmä prostredníctvom mimovládnej organizácie, ktorá sa zaoberá starostlivosťou o žiadateľov, azylantov a cudzincov s udelenou doplnkovou ochranou. Stanovuje sa, že bezplatné právne poradenstvo sa môže poskytovať aj skupinovo alebo prostredníctvom technických zariadení určených na prenos obrazu a zvuku. Poskytovanie právneho poradenstva prostredníctvom technických zariadení určených na prenos obrazu a zvuku sa predpokladá najmä pre prípady, ak nie je možné zabezpečiť fyzickú prítomnosť žiadateľa. Skupinové poskytovanie právneho poradenstva prichádza do úvahy najmä v prípade žiadateľov, ktorí hovoria tým istým jazykom. Skupinové poskytovanie bezplatného právneho poradenstva nevyklučuje následne poskytnutie individuálneho bezplatného právneho poradenstva konkrétnemu žiadateľovi. V odseku 2 sa stanovujú okolnosti, kedy sa žiadateľovi bezplatné právne poradenstvo neposkytne. Ide o prípad, kedy je žiadosť prvou následnou žiadosťou, ktorá sa považuje za podanú len s cieľom oneskoriť alebo zmať výkon rozhodnutia o administratívnom vyhostení, ktoré by viedlo k bezprostrednému odsunu žiadateľa z územia Slovenskej republiky, kedy je žiadosť druhou alebo ďalšou následnou žiadosťou a kedy žiadateľovi už pomáha a zastupuje ho právny zástupca (čl. 16 ods. 3 nariadenia (EÚ) 2024/1348).

K § 12

Preberá sa súčasná právna úprava, to znamená, že osobný pohovor vykonáva poverený zamestnanec ministerstva vnútra a v prípade potreby je pohovor možné opakovať. Žiadateľ je povinný dostaviť sa na osobný pohovor v mieste a čase, ktoré určí ministerstvo vnútra. Predvolanie sa vyhotovuje v jazyku, o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu žiadateľ

rozumie. O vykonanom osobnom pohovore poverený zamestnanec ministerstva vnútra spíše zápisnicu. Vo všeobecnosti sa zákonnému zástupcovi a zvolenému zástupcovi umožní na konci osobného pohovoru vyjadriť sa k priebehu a obsahu osobného pohovoru. V prípade, ak ide o „technický“ problém (napr. problém s úrovňou tlmočenia), zástupca žiadateľa môže upozorniť osobu, ktorá pohovor vedie aj počas pohovoru. V prípade maloletej osoby bez sprievodu sa v súvislosti s osobným pohovorom rozširuje okruh osôb, ktoré pomáhajú maloletému bez sprievodu pri pohovore, pričom tieto osoby budú môcť klásť otázky už počas osobného pohovoru. Možnosť účasti zástupcu Úradu Vysokého komisára Organizácie spojených národov pre utečencov na pohovore zostáva zachovaná rovnako ako v súčasnej právnej úprave. Dopĺňa sa povinnosť vyhotovovať zvukový záznam z osobného pohovoru, ktorý je prístupný žiadateľovi, jeho zástupcovi a súdu, pričom žiadateľ je o tejto skutočnosti informovaný pred vyhotovením zvukového záznamu. Zvukový záznam sa uchováva na nosiči dát, ktorý sa po vyhotovení pripojí k spisu, alebo sa v spise urobí poznámka, kde je záznam uložený. Ďalšie práva a povinnosti, v súvislosti s osobným pohovorom, ako aj možnosť realizovať osobný pohovor vo výnimočných prípadoch prostredníctvom videokonferencie je upravený v čl. 13 nariadenia (EÚ) 2024/1348, ako aj v čl. 11, 12 a 14.

Osobitná situácia sa týka osobných pohovorov žiadateľov posudzovaných podľa nariadenia (EÚ) 2024/1351. V tzv. „dublinských prípadoch“ sa osobný pohovor so žiadateľom vykoná v súlade s čl. 22 nariadenia (EÚ) 2024/1351, počas zisťovania, či je iný štát zodpovedný za posúdenie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany, a to pred predložením dožiadania o prevzatie podľa čl. 39 nariadenia (EÚ) 2024/1351. Účelom tohto osobného pohovoru je uľahčenie konania o určenie štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany. Pred predložením oznámenia o prijatie späť podľa čl. 41 nariadenia (EÚ) 2024/1351 sa osobný pohovor so žiadateľom nevykoná, nakoľko štát zodpovedný za posúdenie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany je už určený a označený za zodpovedný v systéme EURODAC podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1358 zo 14. mája 2024 o zriadení systému Eurodac na porovnávanie biometrických údajov s cieľom účinne uplatňovať nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1351 a (EÚ) 2024/1350 a smernicu Rady 2001/55/ES a identifikovať neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín a osoby bez štátnej príslušnosti, o žiadostiach orgánov presadzovania práva členských štátov a Europolu o porovnanie s údajmi v systéme Eurodac na účely presadzovania práva, o zmene nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1240 a (EÚ) 2019/818 a o zrušení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 603/2013 (Ú. v. EÚ L, 2024/1358, 22.5.2024) (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2024/1358“).

K § 13, 14 a 15

V súvislosti s účastníkom konania sa preberá súčasná právna úprava. Ustanovuje sa, kto je účastníkom konania v prípade konania o udelenie medzinárodnej ochrany, konania o odňatie azylu a konania o odňatie doplnkovej ochrany. V § 13 ods. 2 sa určuje, že za maloletého robí právne úkony jeho zákonný zástupca a v prípade, ak sa maloletý zdržiava na území Slovenskej republiky bez zákonného zástupcu, ustanovený opatrovník. V súlade s čl. 27 smernice (EÚ) 2024/1346 sa určuje maximálny počet maloletých osôb bez sprievodu, za ktorých môže mať súčasne zodpovednosť osoba zastupujúca maloleté osoby bez sprievodu. Jasne sa stanovuje, že v prípade maloletej osoby bez sprievodu je zákonným zástupcom poručník ustanovený súdom. V § 14 sa ustanovuje právo účastníka konania byť v styku s Úradom Vysokého komisára Organizácie spojených národov pre utečencov, medzinárodnou organizáciou alebo mimovládnu organizáciou, ktorá sa na území Slovenskej republiky zaoberá starostlivosťou o žiadateľov, azylantov a cudzincov s udelenou doplnkovou ochranou a explicitne sa ustanovuje, kto môže nahliadať do spisu. Ide o ustanovenia, rovnako ako v prípade ustanovenia § 15, ktoré vychádzajú zo súčasnej právnej úpravy. Ustanovenie § 15

upravuje zastúpenie účastníka konania, jeho zákonného zástupcu alebo opatrovníka advokátom alebo iným zástupcom, ktorého si zvolí, ako aj to, kto môže byť iným zástupcom. Ďalej sa stanovuje, že táto osoba môže mať v tej istej veci len jedného zvoleného zástupcu. Povinnosť preukázať splnomocnenie na zastupovanie písomným plnomocenstvom ostáva zachovaná.

K § 16

Preberá sa súčasná právna úprava. V ustanovení sa používa pojem písomnosti a rozhodnutie, pričom za písomnosti sa považujú všetky dokumenty v konaní o medzinárodnej ochrane, s výnimkou rozhodnutia. Doručovanie písomností žiadateľovi sa realizuje do vlastných rúk na adresu azylového zariadenia alebo adresu, ktorú žiadateľ uviedol v oznámení o pobyte mimo azylového zariadenia. Náhradné doručovanie je zabezpečené uložením písomnosti v zariadení, v ktorom je žiadateľ umiestnený, v ktorom mal byť umiestnený alebo v ktorom bol umiestnený. Návrh počíta aj s možnosťou, že písomnosť nie je možné doručiť do azylového zariadenia (napr. ak mal žiadateľ pred podaním žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany trvalý alebo prechodný pobyt na území Slovenskej republiky), v takomto prípade sa písomnosť uloží v mieste, ktoré určí ministerstvo a oznámenie o uložení nedoručenej písomnosti sa vyvesí na informačnej tabuli v tomto mieste. Fikcia doručenia nastáva posledný deň lehoty piatich dní, pričom lehota plynie od uloženia písomností. V prípade azyllanta a cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou sa písomnosti doručujú tiež do vlastných rúk. Náhradné doručenie je v tomto prípade zabezpečené uložením písomnosti na pošte a fikcia doručenia nastáva posledný deň lehoty piatich dní, pričom lehota plynie od uloženia písomností. Ak nie je možné takéto náhradné doručenie (napr. ak adresa pobytu azyllanta alebo cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou nie je známa), písomnosť sa uloží v mieste, ktoré určí ministerstvo a fikcia doručenia nastáva po uplynutí piatich dní od uloženia písomnosti. V odseku 6 sa stanovujú prípady, kedy sa písomnosť doručuje len zákonnému zástupcovi alebo opatrovníkovi, zvolenému zástupcovi a Centru právnej pomoci. Rozhodnutie v konaní o medzinárodnej ochrane sa doručuje účastníkovi konania, ak má účastník konania zákonného zástupcu alebo opatrovníka, zvoleného zástupcu na celé konanie alebo ho zastupuje Centrum právnej pomoci, rozhodnutie sa doručuje uvedenému zástupcovi. V prípade konania o azyle na hraniciach sa stanovuje, že právne účinky doručenia nastanú dorúčením rozhodnutia žiadateľovi, a to aj v prípade, ak má žiadateľ zástupcu. Uvedené sa zavádza z dôvodu, že žiadateľovi je v takomto prípade možné doručiť rozhodnutie v konaní o medzinárodnej ochrane prakticky ihneď, nakoľko takýto žiadateľ je zaistený alebo mu bolo vydané rozhodnutie o obmedzení slobody pohybu a prípadné neprebratie zásielky zástupcom žiadateľa by mohlo viesť k tomu, že lehota 12 týždňov pre konanie o azyle na hraniciach nebude dodržaná, čím by bolo zmarené celé konanie o azyle na hraniciach. Náhradné doručovanie rozhodnutia v konaní o medzinárodnej ochrane v prípade žiadateľa je totožné s náhradným doručovaním v prípade doručovania písomností žiadateľovi a náhradné doručovanie rozhodnutia v prípade azyllanta a cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou je totožné s náhradným doručovaním v prípade doručovania písomností azyllantovi a cudzincovi s udelenou doplnkovou ochranou. Ak účastník konania uviedol emailovú adresu a súhlasil s doručovaním písomností na túto adresu, ministerstvo vnútra môže písomnosti (s výnimkou rozhodnutia v konaní o medzinárodnej ochrane) doručovať aj prostredníctvom elektronickej komunikácie.

K § 17

Vymedzujú sa subjekty, ktorým sa oznamuje rozhodnutie v konaní o medzinárodnej ochrane. Ustanovenie rozlišuje, ktorým subjektom sa rozhodnutie v konaní o medzinárodnej ochrane doručuje vo forme kópie rozhodnutia a ktorým postačuje iba zaslanie informácie o tom, že bolo vydané takéto rozhodnutie.

K § 18

Stanovuje sa právo účastníka konania na tlmočníka, ak účastník konania neovláda slovenský jazyk; ministerstvo vnútra v takom prípade zabezpečí tlmočenie v jazyku, v ktorom sa účastník konania môže dorozumieť. Stanovuje sa možnosť zabezpečiť tlmočenie prostredníctvom technického zariadenia, ktoré umožňuje automatické tlmočenie a v prípade prekladu písomností a dokumentov možnosť použiť strojový preklad do cudzieho jazyka alebo slovenského jazyka. Ďalej sa stanovuje, ak je to potrebné, zabezpečiť tlmočenie prostredníctvom technických zariadení určených na prenos obrazu a zvuku. Takýmto spôsobom sa tlmočenie bude realizovať najmä v prípadoch, ak nie je možné zabezpečiť fyzickú prítomnosť tlmočníka, prípadne, ak nie je možné zohnať fyzicky tlmočníka na jazyk, v ktorom sa účastník konania môže dorozumieť. Účastníkovi konania sa ponecháva možnosť prizvať si na vlastné trovy na konanie o medzinárodnej ochrane ďalšieho tlmočníka podľa svojho výberu. Z dôvodu hospodárnosti a efektívnosti konania o udelenie medzinárodnej ochrany sa zavádza povinnosť, že v prípade následných žiadostí je za preklad písomností a dokumentov zodpovedný účastník konania.

K § 19

Ustanovenia o osobnom pohovore sa primerane použijú aj na konanie o odňatí azylu a na konanie o odňatí doplnkovej ochrany.

K § 20 a 21

Upravujú sa doklady vydávané žiadateľovi. Zavádza sa „dočasný preukaz žiadateľa“, ktorý sa žiadateľovi vydá pri registrácii žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany. V § 20 ods. 1 sú vymedzené náležitosti, ktoré musí dočasný preukaz žiadateľa obsahovať. Dočasný preukaz žiadateľa sa nevydá v prípadoch uvedených v § 21 ods. 3, ako aj v prípade, ak je žiadateľ zaistený alebo sa nachádza v ústave na výkon väzby alebo v ústave na výkon trestu odňatia slobody (čl. 29 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2024/1348). Dočasný preukaz žiadateľa sa vydáva do doby, pokiaľ nie je vydaný preukaz žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany (ďalej len „preukaz žiadateľa“) podľa § 21, najdlhšie však s dobou platnosti 30 dní. V prípade odovzdania v súlade s čl. 46 nariadenia (EÚ) 2024/1351 ministerstvo vnútra vydá dočasný preukaz žiadateľa, ktorý obsahuje aj údaj o tom, že osoba bola odovzdaná.

Preukaz žiadateľa podľa § 21 sa žiadateľovi vydá spravidla do piatich pracovných dní od podania žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany. Náležitosti preukazu žiadateľa sú vymedzené v čl. 29 nariadenia (EÚ) 2024/1348. V prípade umiestnenia žiadateľa v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, sa preukaz žiadateľa bezodkladne zašle tomuto zariadeniu. Ak je žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany posudzovaná v konaní o azyle na hraniciach, ministerstvo vnútra v preukaze žiadateľa uvedie aj údaj, že žiadateľovi nebol povolený vstup na územie Slovenskej republiky. Stanovuje sa možnosť určiť dobu platnosti preukazu žiadateľa s tým, že maximálna doba platnosti preukazu žiadateľa je 1 rok. Preukaz žiadateľa sa nevydá žiadateľovi, ktorý má na území Slovenskej republiky udelený prechodný pobyt alebo trvalý pobyt, je občanom členského štátu Európskej únie. Preukaz žiadateľa sa nevydá aj v prípade, ak žiadateľ je zaistený alebo sa nachádza v ústave na výkon väzby alebo v ústave na výkon trestu odňatia slobody (čl. 29 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2024/1348). Takémuto žiadateľovi je preukaz žiadateľa vydaný do piatich pracovných dní od príchodu do azylového zariadenia. Po uplynutí doby platnosti sa žiadateľovi vydá nový preukaz žiadateľa. Ustanovenie vymedzuje aj ďalšie prípady, kedy sa žiadateľovi vydá nový preukaz žiadateľa a tiež okolnosti, kedy je preukaz žiadateľa neplatný.

K § 22

Pri posudzovaní žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany sa uplatňujú ustanovenia čl. 34 nariadenia (EÚ) 2024/1348. Uvedené ustanovenia upravujú, čo ministerstvo vnútra vezme do úvahy pri posudzovaní žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany, aké požiadavky sú kladené na zamestnancov, ktorí posudzujú žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany a prijímajú rozhodnutia o nich, za akých okolností môže ministerstvo vnútra uprednostniť posúdenie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany, ďalej okolnosti ohľadom prekladu dokumentov relevantných pre posúdenie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany a tiež lehoty pre posúdenie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany. V súvislosti s vyžiadaním stanoviska Slovenskej informačnej služby alebo Vojenského spravodajstva sa vychádza zo súčasnej právnej úpravy, to znamená, že Slovenská informačná služba a Vojenské spravodajstvo zašlú ministerstvu vnútra svoje stanovisko do 20 dní od doručenia žiadosti o stanovisko. Dopĺňa sa však lehota 7 pracovných dní pre doručenie stanoviska v prípade konania o azyle na hraniciach. Zostáva možnosť ministerstva vnútra vyžiadať si stanovisko aj v konaní o odňatí azylu a v konaní o odňatí doplnkovej ochrany. Stanovisko Slovenskej informačnej služby a Vojenského spravodajstva slúži ministerstvu vnútra ako podklad pri posúdení žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany žiadateľa. Zároveň sa v odseku 3, obdobným spôsobom, ako to je upravené v zákone o pobyte cudzincov, ustanovuje zoznam skutočností, ktoré sa považujú za bezpečnostné riziko a v prípade ktorých Slovenská informačná služba a Vojenské spravodajstvo zašlú nesúhlasné stanovisko. Na rozdiel od zákona o pobyte cudzincov Slovenská informačná služba a Vojenské spravodajstvo zasielajú ministerstvu stanovisko aj v prípadoch, keď nejde o nesúhlasné stanovisko.

K § 23 a 24

Ustanovuje sa, že odovzdanie žiadateľa do zodpovedného štátu a odovzdanie žiadateľa do štátu relokácie sa vykoná, ak sú splnené podmienky podľa nariadenia (EÚ) 2024/1351.

K § 25

V prípade „dublinského konania“ sa upravuje prerušenie konania o udelenie medzinárodnej ochrany. Konanie o udelenie medzinárodnej ochrany je možné prerušiť najviac na tri roky, ak ministerstvo vnútra informovalo zodpovedný štát, že žiadateľ utiekol.

K § 26

Upravuje sa zamietnutie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany ako neprípustnej. Okrem prípadov uvedených v čl. 38 nariadenia (EÚ) 2024/1348 sa žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany zamietne ako neprípustná aj v prípade, ak bola podaná občanom členského štátu Európskej únie, to neplatí, ak nastali okolnosti uvedené v Protokole o azyle pre štátnych príslušníkov členských štátov Európskej únie pripojený k Zmluve o založení Európskeho spoločenstva (oznámenie č. 185/2004 Z. z.).

Dôvody na zamietnutie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany ako neprípustnej podľa čl. 38 nariadenia (EÚ) 2024/1348 sú:

- krajina, ktorá nie je členským štátom, sa považuje za prvú krajinu azylu pre žiadateľa podľa článku 58 okrem prípadu, ak je jasné, že žiadateľ nebude do tejto krajiny prijatý alebo opätovne prijatý;
- krajina, ktorá nie je členským štátom, sa považuje za bezpečnú tretiu krajinu pre žiadateľa podľa článku 59 okrem prípadu, ak je jasné, že žiadateľ nebude do tejto krajiny prijatý alebo opätovne prijatý;
- iný členský štát ako členský štát posudzujúci žiadosť udelil žiadateľovi medzinárodnú ochranu;

- medzinárodný trestný súd poskytol žiadateľovi bezpečnú relokáciu do členského štátu alebo tretej krajiny alebo jednoznačne podniká kroky v tomto smere, ak nenastali žiadne nové relevantné skutočnosti, ktoré súd nezohľadnil, alebo ak nebola právna možnosť na to, aby nastali okolnosti relevantné pre medzinárodne uznávané normy týkajúce sa ľudských práv pred uvedeným medzinárodným trestným súdom;
- dotknutému žiadateľovi bolo vydané rozhodnutie o návrate v súlade s článkom 6 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území (Ú. v. EÚ L 348, 24.12.2008) (ďalej len „smernica
- (ES) 2008/115“) a prejavil vôľu podať žiadosť až po siedmich pracovných dňoch odo dňa, keď bolo žiadateľovi doručené uvedené rozhodnutie o návrate, za predpokladu, že bol informovaný o dôsledkoch neprejavenia vôle podať žiadosti v uvedenej lehote a že od uplynutia tejto lehoty nenastali žiadne nové relevantné skutočnosti;
- ide o následnú žiadosť, pričom sa neobjavili a ani žiadateľ nepredložil žiadne nové relevantné skutočnosti uvedené v článku 55 ods. 3 a 5 súvisiace s posúdením, či žiadateľ spĺňa podmienky na udelenie medzinárodnej ochrany v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1347 zo 14. mája 2024 o normách pre podmienky, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti na priznanie postavenia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah udelennej ochrany, ktorým sa mení smernica Rady 2003/109/ES a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ (Ú. v. EÚ L, 2024/1347, 22.5.2024) (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2024/1347“), alebo týkajúce sa dôvodu neprípustnosti, ktorý sa predtým uplatnil.

K § 27

Zavádza sa nová terminológia v súvislosti s negatívnym rozhodnutím v konaní o udelenie medzinárodnej ochrany, nakoľko zámerom návrhu je priblížiť terminológiu predpisom, ktoré sú súčasťou Reformy azylovej a migračnej politiky. Rozhodnutie o neudelení azylu zo súčasnej právnej úpravy sa nahrádza rozhodnutím o zamietnutí žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany ako neopodstatnenej. Žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany sa zamietne ako neopodstatnená v tej časti, v ktorej žiadateľ nespĺňa podmienky alebo, ak sa na neho uplatňujú vylučovacie klauzuly podľa nariadenia (EÚ) 2024/1347.

K § 28

Implementuje sa čl. 42 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2024/1348, na základe ktorého je možné zamietnuť žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany ako zjavne neopodstatnenú. V prípade maloletých osôb bez sprievodu je možné zamietnuť žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany ako zjavne neopodstatnenú, iba ak nastanú okolnosti uvedené v čl. 42 ods. 3 nariadenia (EÚ) 2024/1348.

Okolnosti podľa čl. 42 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2024/1348 sú napríklad:

- žiadateľ pri podávaní žiadosti a uvádzaní skutočností nastolil iba otázky, ktoré nie sú relevantné pre preskúmanie toho, či spĺňa podmienky na udelenie medzinárodnej ochrany v súlade s nariadením (EÚ) 2024/1347;
- žiadateľ poskytol zjavne nesúrodé alebo protirečivé alebo zjavne nepravdivé alebo očividne nepravdepodobné vyhlásenia alebo vyhlásenia, ktoré protirečia relevantným a dostupným informáciám o krajine pôvodu, čím sa jeho tvrdenie stáva zreteľne nedôveryhodným, pokiaľ ide o to, či spĺňa podmienky na udelenie medzinárodnej ochrany v súlade s nariadením (EÚ) 2024/1347;

- predpokladá sa, že žiadateľ po tom, ako mu bola poskytnutá plná možnosť preukázať dostatočný dôvod, zámerne uviedol orgány do omylu predložením nepravdivých informácií alebo dokladov alebo zamlčaním relevantných informácií alebo dokladov, najmä pokiaľ ide o jeho totožnosť alebo štátnu príslušnosť, ktoré by boli mohli mať negatívny vplyv na rozhodnutie, alebo existujú zjavné dôvody domnievať sa, že žiadateľ v zlej viere zničil doklad totožnosti alebo cestovný doklad alebo sa ho zbavil, aby sa zabránilo zisteniu jeho totožnosti alebo štátnej príslušnosti;
- žiadateľ prejaví vôľu podať žiadosť len s cieľom oneskoriť alebo zmať výkon rozhodnutia o jeho odsune z územia členského štátu alebo takému výkonu predísť;
- tretiu krajinu možno považovať za bezpečnú krajinu pôvodu žiadateľa v zmysle tohto nariadenia;
- existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že žiadateľ predstavuje ohrozenie národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku členských štátov alebo že žiadateľ bol na základe vnútroštátneho práva nútené vyhostený z vážnych dôvodov súvisiacich s národnou bezpečnosťou alebo verejným poriadkom;
- žiadosť je následná žiadosť, ktorá nie je neprípustná.

Okolnosti podľa čl. 42 ods. 3 nariadenia (EÚ) 2024/1348 (maloletí bez sprievodu) sú:

- žiadateľ pochádza z tretej krajiny, ktorú možno považovať za bezpečnú krajinu pôvodu v zmysle tohto nariadenia;
- existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že žiadateľ predstavuje ohrozenie národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku členského štátu alebo že žiadateľ bol na základe vnútroštátneho práva nútené vyhostený z vážnych dôvodov súvisiacich s národnou bezpečnosťou alebo verejným poriadkom;
- žiadosť je následná žiadosť, ktorá nie je neprípustná;
- sa predpokladá, že žiadateľ po tom, ako mu bola poskytnutá plná možnosť preukázať dostatočný dôvod, zámerne uviedol orgány do omylu predložením nepravdivých informácií alebo dokladov alebo zamlčaním relevantných informácií alebo dokladov, najmä pokiaľ ide o jeho totožnosť alebo štátnu príslušnosť, ktoré by boli mohli mať negatívny vplyv na rozhodnutie, alebo existujú zjavné dôvody domnievať sa, že žiadateľ v zlej viere zničil doklad totožnosti alebo cestovný doklad alebo sa ho zbavil, aby sa zabránilo zisteniu jeho totožnosti alebo štátnej príslušnosti; alebo
- žiadateľ je štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo, v prípade osôb bez štátnej príslušnosti, mal v minulosti obvyklý pobyt v tretej krajine, v prípade ktorej je podiel rozhodnutí o udelení medzinárodnej ochrany zo strany rozhodujúceho orgánu podľa najnovších dostupných priemerných ročných údajov Eurostatu za celú Úniu 20 % alebo menej, pokiaľ rozhodujúci orgán nevyhodnotí, že v dotknutej tretej krajine došlo od uverejnenia príslušných údajov Eurostatu k významnej zmene alebo že žiadateľ patrí do kategórie osôb, v prípade ktorých sa podiel 20 % alebo menej nemôže považovať za reprezentatívny na účely ich potrieb ochrany, berúc do úvahy okrem iného podstatné rozdiely medzi prvostupňovým a konečným rozhodnutím.

K § 29

Stanovujú sa dôvody na zastavenie konania o medzinárodnej ochrane, pričom sa vychádza zo súčasnej právnej úpravy. Ministerstvo vnútra konanie o medzinárodnej ochrane zastaví v prípade výslovného späťvzatia žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany podľa čl. 40 nariadenia (EÚ) 2024/1348, ak bola žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany konkludentne vzatá späť podľa čl. 41 nariadenia (EÚ) 2024/1348, ak dôvod na konanie začaté na podnet ministerstva vnútra odpadol alebo sa zistí, že nebol dôvod na také konanie, ak účastník konania zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho, ak sa zistí, že osoba, ktorá požiadala o udelenie medzinárodnej ochrany nie je účastníkom konania, ak zákonný zástupca nesplnil

povinnosť podľa § 7 ods. 3, ak márne uplynula lehota, počas ktorej bolo konanie prerušené podľa § 25 a ak v tej istej veci prebieha už skôr začaté konanie o medzinárodnej ochrane. Oproti súčasnej právnej úprave, novým dôvodom na zastavenie konania o udelenie medzinárodnej ochrany je prípad, kedy žiadateľ nadobudol štátne občianstvo Slovenskej republiky alebo štátne občianstvo iného členského štátu Európskej únie. Oproti súčasnej právnej úprave sa navrhuje, že proti rozhodnutiu ministerstva vnútra o zastavení konania nebude možné podať návrh na obnovu konania, ani ho preskúmať mimo odvolacieho konania. Uvedené sa navrhuje z dôvodu aplikačnej praxe, ktorá ukázala, že paralelná existencia viacerých konaní (napr. konania o správnej žalobe a konania o obnove konania v tej istej právnej veci) je neúčelná a ne hospodárna. Takúto právnu úpravu považujeme za dostatočnú, nakoľko právo žiadateľa podať správnu žalobu alebo kasačnú sťažnosť zostáva zachované a žiadateľ má tiež možnosť podať novú žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany. Stanovuje sa, ktoré rozhodnutia ministerstva vnútra nie sú preskúmateľné správnym súdom, nakoľko v týchto prípadoch nie je účelné ich preskúmanie vzhľadom na dôvody zastavenia. Rozhodnutie ministerstva o zastavení konania podľa odseku 1 písm. d) a e) nie je potrebné doručovať, ale sa iba vyznačí v azylovom spise.

K § 30

Pre udelenie azylu z dôvodu prenasledovania musí žiadateľ splniť podmienky podľa kapitoly II a čl. 9 a 10 nariadenia (EÚ) 2024/1347 alebo podľa čl. 53 Ústavy Slovenskej republiky a zároveň nemôžu existovať dôvody na jeho vylúčenie podľa čl. 12, čl. 14 ods. 1 písm. d) a e) nariadenia (EÚ) 2024/1347. Azyl z dôvodu prenasledovania sa udeľuje na dobu neurčitú.

K § 31

Pre udelenie doplnkovej ochrany z dôvodu vážneho bezprávia musí žiadateľ spĺňať podmienky podľa kapitoly II a čl. 15 nariadenia (EÚ) 2024/1347 a zároveň nemôžu existovať dôvody na jeho vylúčenie podľa čl. 17 nariadenia (EÚ) 2024/1347. Oproti súčasnej právnej úprave sa ustanovuje, že doplnková ochrana sa udeľuje na dobu neurčitú, čím dochádza k zosúladieniu právnej úpravy s právom Európskej únie. Vzhľadom na aplikačnú prax v súvislosti s oprávnením na pobyt pri udelení doplnkovej ochrany z dôvodu vážneho bezprávia je uvedeným premietnutá najmä požiadavka vyplývajúca z čl. 24 nariadenia (EÚ) 2024/1347, aby osoby s udelenou doplnkovou ochranou mali právo na pobyt, kým majú postavenie cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou.

K § 32

Azyl na účel zlúčenia rodiny je národným statusom, ktorý ministerstvo vnútra udelí rodinnému príslušníkovi azylanta, ak nie sú dôvody na jeho vylúčenie podľa čl. 12 alebo dôvody podľa čl. 23 ods. 4 a 5 nariadenia (EÚ) 2024/1347 a spĺňa nasledovné podmienky: ide o zlúčenie rodiny s azylantom, ktorému sa udelil azyl z dôvodu prenasledovania, azylant so zlúčením rodiny vopred písomne súhlasí a rodinný príslušník azylanta nemá na území Slovenskej republiky udelený trvalý pobyt podľa zákona o pobyte cudzincov. V súlade s čl. 3 bodu 9 nariadenia (EÚ) 2024/1347 je podmienkou zlúčenia rodiny skutočnosť, že rodina existovala už pred príchodom žiadateľa na územie členských štátov a rodinný príslušník azylanta sa v súvislosti so žiadosťou o udelenie medzinárodnej ochrany zdržiava na území Slovenskej republiky, a ide o osobu uvedenú v písmenách a) až c) čl. 3 bodu 9. Nakoľko rodinným príslušníkom sa podľa čl. 3 bodu 9 nariadenia (EÚ) 2024/1347 rozumie aj plnoleté nezaopatrené dieťa, vymedzuje sa, že za plnoleté nezaopatrené dieťa sa na účel zlúčenia rodiny považuje aj plnoletá osoba, ktorá nie je schopná postarať sa sama o seba v dôsledku fyzického alebo duševného stavu súvisiaceho s vážnym dlhodobým ochorením alebo ťažkým zdravotným postihnutím.

Tento národný status sa udelí aj dieťaťu narodenému azylantke na území Slovenskej republiky, ak je splnená povinnosť podľa § 7 ods. 3.

Azyl na účel zlúčenia rodiny sa navrhuje udeliť na dobu neurčitú, čím je zabezpečený súlad návrhu s právom Európskej únie. Vzhľadom na aplikačnú prax v súvislosti s oprávnením na pobyt pri udelení azylu z dôvodu prenasledovania je uvedeným premietnutá požiadavka vyplývajúca z čl. 23 nariadenia (EÚ) 2024/1347.

K § 33

Doplňková ochrana na účel zlúčenia rodiny je národným statusom, ktorý ministerstvo vnútra udelí rodinnému príslušníkovi cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou, ak nie sú dôvody na jeho vylúčenie podľa čl. 17 a dôvody podľa čl. 23 ods. 4 a 5 nariadenia (EÚ) 2024/1347 a spĺňa nasledovné podmienky: ide o zlúčenie rodiny s cudzincom s udelenou doplnkovou ochranou z dôvodu vážneho bezprávia, cudzinec s udelenou doplnkovou ochranou so zlúčením rodiny vopred písomne súhlasí a rodinný príslušník cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou nemá na území Slovenskej republiky udelený trvalý pobyt podľa zákona o pobyte cudzincov. V súlade s čl. 3 bodu 9 nariadenia (EÚ) 2024/1347 je podmienkou zlúčenia rodiny skutočnosť, že rodina existovala už pred príchodom žiadateľa na územie členských štátov a rodinný príslušník cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou sa v súvislosti so žiadosťou o udelenie medzinárodnej ochrany zdržiava na území Slovenskej republiky, a ide o osobu uvedenú v písmenách a) až c) čl. 3 bodu 9. Nakoľko rodinným príslušníkom sa podľa čl. 3 bodu 9 nariadenia (EÚ) 2024/1347 rozumie aj plnoleté nezaopatrované dieťa, vymedzuje sa, že za plnoleté nezaopatrované dieťa sa na účel zlúčenia rodiny považuje aj plnoletá osoba, ktorá nie je schopná postarať sa sama o seba v dôsledku fyzického alebo duševného stavu súvisiaceho s vážnym dlhodobým ochorením alebo ťažkým zdravotným postihnutím.

Tento národný status sa udelí aj dieťaťu narodenému cudzinke s udelenou doplnkovou ochranou na území Slovenskej republiky, ak je splnená povinnosť podľa § 7 ods. 3. Doplnkovú ochranu na účel zlúčenia rodiny sa navrhuje udeliť na dobu neurčitú, čím je zabezpečený súlad návrhu s právom Európskej únie.

Vzhľadom na aplikačnú prax v súvislosti s oprávnením na pobyt pri udelení doplnkovej ochrany z dôvodu vážneho bezprávia je uvedeným premietnutá požiadavka vyplývajúca z čl. 23 nariadenia (EÚ) 2024/1347.

K § 34

Stanovuje sa, že ministerstvo vnútra môže udeliť azyl z humanitných dôvodov, ak žiadateľ nespĺňa podmienky na udelenie azylu z dôvodu prenasledovania, na udelenie doplnkovej ochrany z dôvodu vážneho bezprávia, na udelenie azylu na účel zlúčenia rodiny ani na udelenie doplnkovej ochrany na účel zlúčenia rodiny. Pri posudzovaní žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany sa berie do úvahy aj rozsiahla judikatúra súdov Slovenskej republiky. Je potrebné uviesť, že udeliť azyl z humanitných dôvodov je vyjadrením zvrchovaného práva Slovenskej republiky, pričom udelenie tohto druhu ochrany nevyplýva ani z medzinárodných dohôd ani z európskeho práva. V zmysle príslušnej judikatúry môže ministerstvo vnútra posúdiť možnosť udelenia azylu z humanitných dôvodov, právny nárok na udelenie azylu z humanitných dôvodov však neexistuje. Ide o tzv. absolútnu voľnú úvahu, pričom absolútna voľná úvaha neznamena ničím neobmedzenú voľnú úvahu pri rozhodovaní. Pri použití voľnej úvahy ministerstvo vnútra musí rozhodovať tak, aby bola zachovaná právna istota a predvídateľnosť jeho postupu v súlade so zákonom a medzinárodnými dohovormi, ktorými je Slovenská republika viazaná. Azyl z humanitných dôvodov sa udeľuje na dobu neurčitú a je národným statusom.

K § 35

Dôvodmi zániku azylu sú skutočnosti, ktoré boli upravené aj v súčasnej právnej úprave, ako nadobudnutie štátneho občianstva Slovenskej republiky alebo nadobudnutie štátneho občianstva iného členského štátu Európskej únie, písomné vyhlásenie azylanta, že sa vzdáva azylu, smrť azylanta alebo jeho vyhlásenie za mŕtveho, odňatie azylu, udelenie medzinárodnej ochrany iným členským štátom Európskej únie. Udelením medzinárodnej ochrany iným členským štátom Európskej únie sa na účel zániku azylu rozumie udelenie azylu podľa Dohovoru o právnom postavení utečencov alebo udelenie doplnkovej ochrany podľa nariadenia (EÚ) 2024/1347. V prípade azylu na účel zlúčenia rodiny alebo azylu z humanitných dôvodov sa vychádza z hierarchie statusov, a teda takýto azyl zaniká aj vtedy, ak sa azylantovi udelí iný azyl, podľa tohto zákona ako ten, ktorý mal, ak sa azylantovi udelí doplnková ochrana z dôvodu vážneho bezprávia. Azyl na účel zlúčenia rodiny alebo azyl z humanitných dôvodov zaniká aj z dôvodu, že sa azylantovi udelí trvalý pobyt na území Slovenskej republiky. Dopĺňa sa, že ak azyl z dôvodu prenasledovania zanikol nadobudnutím štátneho občianstva Slovenskej republiky, zaniká azyl aj rodinnému príslušníkovi, ktorému bol azyl udelený na účel zlúčenia rodiny, a to uplynutím 1 roka od zániku azylu nadobudnutím štátneho občianstva Slovenskej republiky. U tohto rodinného príslušníka sa predpokladá, že jeho rodinný status naďalej trvá, stanovuje sa prechodné obdobie 1 rok, počas ktorého si tento rodinný príslušník môže vyriešiť svoj status a legálny pobyt na území Slovenskej republiky. Ďalej sa dopĺňa, že azyl udelený na účel zlúčenia rodiny zaniká v prípade rozvodu manželstva uplynutím šiestich mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa manželstvo rozvádza. Nakoľko rozvodom manželstva zaniká príbuzenský vzťah medzi manželmi, navrhovateľ považuje lehotu 6 mesiacov za dostatočnú, aby si rozvedený manžel/ka vyriešil/a pobytový status, a tým legálny pobyt na území Slovenskej republiky. Azyl zaniká rodinnému príslušníkovi, ktorému bol udelený azyl na účel zlúčenia rodiny aj v prípade, ak azyl z dôvodu prenasledovania zanikol z dôvodu nadobudnutia štátneho občianstva iného členského štátu Európskej únie, vyhlásenia azylanta, že sa vzdáva azylu, odňatia azylu alebo udelenia medzinárodnej ochrany iným členským štátom Európskej únie.

K § 36

Pri odňatí azylu sa vychádza z dôvodov podľa čl. 14 nariadenia (EÚ) 2024/1347. Konanie o odňatie azylu sa začína na podnet ministerstva vnútra. Stanovuje sa, že ministerstvo vnútra odníme azyl na účel zlúčenia rodiny alebo azyl z humanitných dôvodov aj v prípade, ak azylantovi udelil pobyt bez časového obmedzenia iný štát. Nakoľko humanitné dôvody pokrývajú širokú škálu skutočností, azyl z humanitných dôvodov môže ministerstvo vnútra odňať aj v prípade, ak dôvody jeho udelenia už pominuli a cudzinec sa môže vrátiť do krajiny svojho pôvodu. V prípade konania o odňatie azylu sa výslovne stanovuje, že doplnková ochrana trvá až do konečného rozhodnutia o jeho odňatí.

Dôvody na odňatie azylu podľa čl. 14 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2024/1347 sú:

- postavenie tohto štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti ako utečenca zaniká v súlade s článkom 11;
- tento štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti mali byť vylúčení z postavenia utečenca alebo sú vylúčení z postavenia utečenca v súlade s článkom 12;
- pre priznanie postavenia utečenca tomuto štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátnej príslušnosti bolo rozhodujúce ich skresľovanie skutočností vrátane použitia falošných dokladov alebo neuvedenie skutočností;
- existujú primerané dôvody na to, aby boli tento štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti považovaní za nebezpečenstvo pre bezpečnosť členského

štátu, v ktorom sú tento štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti prítomní;

- po tom, ako boli tento štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti odsúdení právoplatným rozsudkom za obzvlášť závažný trestný čin a predstavujú nebezpečenstvo pre spoločnosť členského štátu, v ktorom sú tento štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti prítomní.

K § 37

Dôvodmi zániku doplnkovej ochrany sú skutočnosti, ktoré boli upravené aj v súčasnej právnej úprave, ako nadobudnutie štátneho občianstva Slovenskej republiky alebo nadobudnutie štátneho občianstva iného členského štátu Európskej únie, písomné vyhlásenie cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou, že sa vzdáva doplnkovej ochrany, smrť cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou alebo jeho vyhlásenie za mŕtveho, odňatie doplnkovej ochrany, udelenie azylu z dôvodu prenasledovania alebo udelenie medzinárodnej ochrany iným členským štátom Európskej únie. Udelením medzinárodnej ochrany iným členským štátom Európskej únie sa na účel zániku azylu rozumie udelenie azylu podľa Dohovoru o právnom postavení utečencov alebo udelenie doplnkovej ochrany podľa nariadenia (EÚ) 2024/1347. Dopĺňa sa, že ak doplnková ochrana z dôvodu vážneho bezprávia zanikla nadobudnutím štátneho občianstva Slovenskej republiky, zaniká doplnková ochrana aj rodinnému príslušníkovi, ktorému bola doplnková ochrana udelená na účel zlúčenia rodiny, a to uplynutím 1 roka od zániku doplnkovej ochrany udelennej z dôvodu, že cudzinec s udelenou doplnkovou ochranou nadobudol štátne občianstvo Slovenskej republiky. U tohto rodinného príslušníka sa predpokladá, že jeho rodinný status naďalej trvá, stanovuje sa prechodné obdobie 1 rok, počas ktorého si tento rodinný príslušník môže vyriešiť svoj status a legálny pobyt na území Slovenskej republiky. Ďalej sa dopĺňa, že doplnková ochrana udelená na účel zlúčenia rodiny zaniká v prípade rozvodu manželstva uplynutím šiestich mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa manželstvo rozvádza. Nakoľko rozvodom manželstva zaniká príbuzenský vzťah medzi manželmi, navrhovateľ považuje lehotu 6 mesiacov za dostatočnú, aby si rozvedený manžel/ka vyriešil/a pobytový status, a tým legálny pobyt na území Slovenskej republiky. Doplnková ochrana zaniká rodinnému príslušníkovi, ktorému bola udelená doplnková ochrana na účel zlúčenia rodiny aj v prípade, ak doplnková ochrana z dôvodu vážneho bezprávia zanikla z dôvodu nadobudnutia štátneho občianstva iného členského štátu Európskej únie, vyhlásenia cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou, že tento rodinný príslušník sa vzdáva doplnkovej ochrany, odňatia doplnkovej ochrany alebo udelenia medzinárodnej ochrany iným členským štátom Európskej únie.

K § 38

Pri odňatí doplnkovej ochrany sa vychádza z dôvodov podľa čl. 19 nariadenia (EÚ) 2024/1347. Konanie o odňatie doplnkovej ochrany sa začína na podnet ministerstva vnútra. Stanovuje sa, že doplnková ochrana na účel zlúčenia rodiny sa odníme aj v prípade, ak cudzincovi s udelenou doplnkovou ochranou udelil pobyt bez časového obmedzenia iný štát. V prípade konania o odňatie doplnkovej ochrany sa výslovne stanovuje, že doplnková ochrana trvá až do konečného rozhodnutia o jej odňatí.

Dôvody na odňatie doplnkovej ochrany podľa čl. 19 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2024/1347 sú:

- tomuto štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátnej príslušnosti zaniká oprávnenie na doplnkovú ochranu v súlade s článkom 16;
- po priznaní postavenia osoby s doplnkovou ochranou mali byť tento štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti vylúčení alebo sú vylúčení z oprávnenia na doplnkovú ochranu v súlade s článkom 17;

- pre priznanie postavenia osoby s doplnkovou ochranou bolo rozhodujúce skresľovanie skutočností zo strany tohto štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti vrátane použitia falošných dokladov alebo neuvedenie skutočností.

K § 39

Určuje sa hierarchia statusov, pričom sa vychádza zo súčasnej právnej úpravy. V prípade nesplnenia podmienok na udelenie azylu podľa § 30 (prenasledovanie) ministerstvo vnútra posúdi splnenie podmienok na udelenie doplnkovej ochrany podľa § 31 (vážne bezprávie). Azyl podľa § 30 a doplnková ochrana podľa § 31 predstavujú dve formy medzinárodnej ochrany, ktoré musia mať v zmysle práva Európskej únie prednosť pred národnými statusmi. Až následne sa preto posúdi splnenie podmienok na udelenie azylu podľa § 32 (na účel zlúčenia rodiny) a udelenie doplnkovej ochrany podľa § 33 (na účel zlúčenia rodiny).

Samostatné postavenie v tejto hierarchii má azyl podľa § 34 (humanitné dôvody), ktorý však odseky 2 a 3 výslovne neriešia. Ide tiež o tzv. národný status, jeho udelenie je však možné až potom, ako sa v konaní nezistia dôvody pre udelenie vyššie uvedených statusov.

K § 40

Pri preskúmaní rozhodnutí sa vychádza zo súčasnej právnej úpravy. Dopĺňa sa, že proti rozhodnutiu ministerstva vnútra, ktorým sa žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany zamietla ako neopodstatnená, rozhodnutiu o odňatí azylu a rozhodnutiu o odňatí doplnkovej ochrany, rozhodnutiu o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného štátu, rozhodnutiu o odovzdaní žiadateľa do štátu relokácie a rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany ako neprípustnej alebo ako zjavne neopodstatnenej nemožno podať rozklad, návrh na obnovu konania a ani ho nemožno preskúmať mimo odvolacieho konania.

Možnosť podať návrh na obnovu konania alebo návrh na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania sa vylučuje z dôvodu aplikačnej praxe, ktorá ukázala, že paralelná existencia viacerých konaní (napr. konania o správnej žalobe a konania o obnove konania v tej istej právnej veci) je neúčelná a ne hospodárna. Takúto právnu úpravu považujeme za dostatočnú, nakoľko právo žiadateľa podať správnu žalobu alebo kasačnú sťažnosť zostáva zachované a žiadateľ má tiež možnosť podať novú žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany. Proti rozhodnutiu o udelení azylu, rozhodnutiu, ktorým sa žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany zamietla ako neopodstatnená v časti o udelení doplnkovej ochrany alebo o udelení azylu, rozhodnutiu o odňatí azylu v časti o udelení doplnkovej ochrany nemožno podať rozklad, návrh na obnovu konania a ani ho nemožno preskúmať mimo odvolacieho konania; toto rozhodnutie ministerstva vnútra nie je preskúmateľné správnym súdom. Rovnako je upravená nepreskúmateľnosť súdom aj v súčasnej právnej úprave.

Podanie správnej žaloby nemá odkladný účinok v prípade rozhodnutia ministerstva vnútra podľa čl. 68 ods. 3 nariadenia (EÚ) 2024/1348 ([ide napr. o rozhodnutia o zamietnutí žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany ako neprípustnej, o zamietnutí žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany ako zjavne neopodstatnenej, o zastavení konania podľa § 29 ods. 1 písm. b)], v prípade rozhodnutia o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného štátu a v prípade rozhodnutia o odovzdaní žiadateľa do štátu relokácie. Podanie správnej žaloby nemá odkladný účinok ani v prípade rozhodnutia o zamietnutí žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany ako neprípustnej z dôvodu, že žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany bola podaná občanom členského štátu Európskej únie.

Z dôvodu účelnosti sa stanovuje, že v prípade rozhodnutia o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného štátu môže žiadateľ vyhlásiť, že sa vzdáva práva na podanie správnej žaloby. Takéto vyhlásenie musí žiadateľ urobiť písomne a nie je možné ho vziať späť. Rozhodnutie o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného štátu, proti ktorému sa žiadateľ vzdal správnej

žaloby nie je preskúmateľné správnym súdom. Správny súd by v tomto prípade postupoval podľa ustanovenia § 98 ods. 1 písm. g) Správneho súdneho poriadku, kedy by žalobu odmietol ako neprípustnú, nakoľko by smerovala proti rozhodnutiu, proti ktorému je vylúčený súdny prieskum. Poučenie o práve vzdať sa práva na podanie správnej žaloby bude súčasťou poučenia žiadateľa v rámci § 5 ods. 1 návrhu zákona.

K § 41

Ministerstvo vnútra v konaní o udelenie medzinárodnej ochrany rozhodne do 6 mesiacov odo dňa podania žiadosti v súlade s čl. 35 ods. 4 a 5 nariadenia (EÚ) 2024/1348. V prípade dieťaťa narodeného na území Slovenskej republiky žiadateľke, azylantke alebo cudzinke s udelenou doplnkovou ochranou, ktoré narodením nenadobudne štátne občianstvo Slovenskej republiky alebo štátne občianstvo iného členského štátu Európskej únie ministerstvo vnútra v konaní o udelenie medzinárodnej ochrany, je lehota pre vydanie rozhodnutia v konaní o udelenie medzinárodnej ochrany skrátená na 4 mesiace, nakoľko v takejto situácii sa dôvody odvodzujú od rodinného príslušníka (zákonného zástupcu), ktorého žiadosť už vo väčšine prípadov bola posúdená nielen správnym orgánom, ale aj súdom. Táto lehota môže byť predĺžená najviac o 4 mesiace. Nariadenie (EÚ) 2024/1348 ustanovuje v čl. 35 ods. 1 a 2 aj osobitnú lehotu pre neprípustné žiadosti (§ 26 ods. 1) a v čl. 35 ods. 3 osobitnú lehotu na zrýchlené konanie na posúdenie žiadosti (§ 28).

V odseku 2 sa v prípade konania o azyle na hraniciach stanovuje lehota na rozhodnutie o žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany 6 týždňov od registrácie takejto žiadosti. Vymedzuje sa situácia, kedy môže byť táto lehota predĺžená na 8 týždňov. Uvedená lehota bola stanovená vzhľadom na rozsah úkonov (získanie a posúdenie informácií o krajine pôvodu, vyžiadanie a posúdenie stanoviska Slovenskej informačnej služby a Vojenského spravodajstva, zabezpečenie tlmočníka a vykonanie osobného pohovoru, posúdenie samotnej žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany), ktoré je potrebné zrealizovať do vydania rozhodnutia v konaní o udelenie medzinárodnej ochrany.

V odseku 3 sa stanovujú lehoty, v ktorých ministerstvo vnútra rozhodne v prípade, ak súd zruší rozhodnutie ministerstva vnútra vydané v konaní o udelenie medzinárodnej ochrany a vráti vec ministerstvu vnútra na ďalšie konanie. V prípade neprípustných žiadostí o udelenie medzinárodnej ochrany podľa čl. 35 ods. 1 prvej vety nariadenia (EÚ) 2024/1348 ide o lehotu 6 týždňov od vrátenia azylového spisu súdom, pričom túto lehotu môže ministerstvo vnútra predĺžiť najviac o šesť týždňov, a to v prípadoch podľa čl. 35 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2024/1348, v prípade zrýchleného konania o udelenie medzinárodnej ochrany podľa čl. 35 ods. 3 nariadenia (EÚ) 2024/1348 ide o lehotu 2 mesiacov od vrátenia azylového spisu súdom a v ostatných prípadoch podľa čl. 35 ods. 4 nariadenia (EÚ) 2024/1348 ide o lehotu štyri mesiace, pričom túto lehotu môže ministerstvo predĺžiť najviac o štyri mesiace, v prípadoch podľa čl. 35 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2024/1348. Uvedené lehoty boli stanovené v súlade s čl. 35 ods. 8 nariadenia (EÚ) 2024/1348.

Tiež sa stanovuje lehota 6 mesiacov pre rozhodovanie o odňatie azylu alebo o odňatie doplnkovej ochrany, ktorá môže byť predĺžená najviac o šesť mesiacov v prípadoch podľa čl. 35 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2024/1348. Ak súd zruší rozhodnutie ministerstva vnútra vydané v konaní o odňatie azylu alebo o odňatie doplnkovej ochrany a vráti vec ministerstvu vnútra na ďalšie konanie, ministerstvo vnútra rozhodne v tejto veci do štyroch mesiacov od vrátenia azylového spisu súdom, pričom lehota môže byť predĺžená najviac o štyri mesiace.

Lehoty uvedené v § 41 môže predĺžiť nadriadený vedúci zamestnanec zamestnanca ministerstva vnútra, ktorý vo veci koná. Čas potrebný na doručenie rozhodnutia sa nezapočítava do lehoty na vydanie rozhodnutia.

K § 42

Právo zotrvať na území Slovenskej republiky je podrobne upravené v čl. 10 a 68 nariadenia (EÚ) 2024/1348. Preberá sa dobrovoľné ustanovenie čl. 10 ods. 4 nariadenia (EÚ) 2024/1348, ktoré predstavuje výnimky z práva žiadateľa zotrvať na území Slovenskej republiky počas správneho konania, napríklad v prípade, kedy je alebo bude žiadateľ vydaný alebo odovzdaný do iného členského štátu, tretej krajiny, Medzinárodnému trestnému súdu alebo inému medzinárodnému súdu na účely vedenia trestného stíhania alebo výkonu trestu odňatia slobody alebo rozhodnutia o zaistení. V prípade následnej žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany návrh, z dôvodu zabezpečenia efektívnosti konania, preberá dobrovoľné ustanovenie čl. 68 ods. 6 nariadenia (EÚ) 2024/1348, čím sa stanovuje, že žiadateľ nemá právo zotrvať na území Slovenskej republiky, bez toho, aby bolo dotknuté dodržiavanie zásady non refoulement, ak bola správna žaloba podaná len s cieľom oddialiť alebo zmariť výkon rozhodnutia o administratívnom vyhostení, ktoré by viedlo k bezprostrednému vyhosteniu žiadateľa z územia Slovenskej republiky.

Poskytovanie materiálnych prijímacích podmienok v návrhu je transpozíciou smernice (EÚ) 2024/1346. Materiálne prijímacie podmienky (ubytovanie, stravovanie alebo stravné, základné hygienické potreby a iné potreby, ktoré žiadateľ nevyhnutne potrebuje na prežitie a vreckové) sú poskytované iba žiadateľovi, ktorý je ubytovaný v azylovom zariadení.

Aktualizuje sa oprávnenie ministerstva vnútra rozhodnúť o povinnosti žiadateľa primerane uhrádzať výdavky spojené s jeho pobytom v azylovom zariadení, a to vydaním rozhodnutia o úhrade výdavkov v azylovom zariadení. Podmienkou je, že finančné a majetkové pomery žiadateľa musia umožňovať aspoň čiastočnú úhradu takýchto výdavkov.

Stanovujú sa podmienky pre odňatie/neposkytovanie vreckového a základných hygienických potrieb.

Určuje sa, k akým kurzom a poradenstvu zabezpečí ministerstvo vnútra prístup pre žiadateľa. Popri kurze slovenského jazyka zabezpečovanom už v súčasnosti, sa dopĺňa kurz kultúrnych reálií, ktorý sa bude poskytovať aj maloletej osobe bez sprievodu umiestnenej v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, a to v azylových zariadeniach alebo v sídle migračného úradu ministerstva vnútra. Naďalej sa bude pre žiadateľov poskytovať sociálne poradenstvo a psychologické poradenstvo.

Prístup maloletého žiadateľa k vzdelávaniu vo všeobecnosti ustanovuje zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V odseku 9 sa navrhuje osobitne upraviť situáciu vzdelávania maloletého žiadateľa počas jeho umiestnenia v zariadení na konanie o azyle na hraniciach, to znamená v čase, keď mu nie je povolený vstup na územie Slovenskej republiky. Takémuto žiadateľovi regionálny úrad školskej správy zabezpečí vzdelávanie priamo v zariadení na konanie o azyle na hraniciach, a to do dvoch mesiacov od podania žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany, pričom sa zohľadnia termíny školských prázdnin. Táto úprava je transpozíciou čl. 16 smernice (EÚ) 2024/1346.

Oproti súčasnej právnej úprave sa určuje, že žiadateľovi, ktorému bolo vydané rozhodnutie o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného štátu nepatrí od doručenia rozhodnutia vreckové a kurzy podľa odseku 7 písm. a) a b). Ide o transpozíciu čl. 21 smernice (EÚ) 2024/1346.

K § 43 a 44

Návrh upravuje povinnosti žiadateľa, pričom sa vychádza zo súčasnej právnej úpravy. Ustanovenie § 43 ods. 2 ponecháva žiadateľovi povinnosť podrobiť sa fotografovaniu; ide najmä o prípady, kedy ministerstvo vnútra pri príchode žiadateľa do azylového zariadenia

nedisponuje jeho fotografiou, resp. tá, ktorou disponuje, už nezodpovedá skutočnosti. Ďalej ide napr. o povinnosť podrobiť sa zdravotnej prehliadke, zdržiavať sa z dôvodu ochrany verejného zdravia v záchytnom tábore alebo v zariadení na konanie o azyle na hraniciach do oznámenia výsledku zdravotnej prehliadky, spolupracovať s ministerstvom, počas pobytu v azylovom zariadení dodržiavať vnútorný poriadok a podrobiť sa overeniu totožnosti porovnaním daktyloskopických odtlačkov. V súlade s nariadením (EÚ) 2024/1358 sa oproti súčasnej právnej úprave mení vek pre odobratie daktyloskopických odtlačkov zo 14 rokov na 6 rokov. Žiadateľ môže vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu po šiestich mesiacoch od registrácie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany. Návrh ustanovuje postavenie žiadateľa výhodnejšie ako čl. 17 ods. 1 smernice (EÚ) 2024/1346, nakoľko neobmedzuje vstup žiadateľa na trh práce prijatím rozhodnutia o jeho žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany v určenej lehote. Oproti súčasnej právnej úprave sa k obmedzeniu žiadateľa vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu zavádzajú dva nové dôvody, a to v prípade žiadostí, ktoré boli zamietnuté ako zjavne neopodstatnené podľa § 28 a v prípade, ak bolo vydané rozhodnutie o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného štátu alebo rozhodnutie o odovzdaní do štátu relokácie.

K § 45 až 47

Vymedzujú sa ustanovenia návrhu, ktoré sa nevzťahujú na žiadateľa, ktorý je maloletý bez sprievodu, žiadateľa, ktorý má na území Slovenskej republiky udelený prechodný pobyt alebo trvalý pobyt a na žiadateľa, ktorý je občanom členského štátu Európskej únie. Na žiadateľa s trvalým pobytom a prechodným pobytom sa niektoré ustanovenia nevzťahujú, nakoľko to nie je účelné s ohľadom na jeho už existujúci status na území SR, napr. konanie o azyle na hraniciach, vydávanie dokladov (dočasný preukaz žiadateľa a preukaz žiadateľa), zdravotná prehliadka, poskytovanie prijímacích podmienok, obmedzenie slobody pohybu a pod. Občanovi členského štátu Európskej únie nepatria najmä prijímacie podmienky, nevzťahuje sa na neho vydávanie dokladov (dočasný preukaz žiadateľa a preukaz žiadateľa), či prvotná integrácia, nakoľko na občanov členského štátu Európskej únie sa nevzťahuje smernica (EÚ) 2024/1346. V prípade maloletej osoby bez sprievodu, umiestnenej v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa komplexná starostlivosť poskytuje v týchto zariadeniach, preto sa na nich nevzťahujú vymedzené ustanovenia návrhu zákona.

Zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v prípade maloletého bez sprievodu oznámi ministerstvu do troch pracovných dní od nadobudnutia plnoletosti maloletej osoby bez sprievodu, že pokračuje v poskytovaní starostlivosti tejto osobe.

K § 48

Úprava práv a povinností azylanta a cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou vychádza zo súčasnej právnej úpravy. Z dôvodu úpravy udelenia doplnkovej ochrany na neurčitý čas, dochádza zároveň aj k zjednoteniu pobytového statusu azylanta a cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou na trvalý pobyt. K tomuto kroku sa pristupuje aj z dôvodu zosúladenia právnej úpravy v návrhu s právom Európskej únie, najmä nariadením (EÚ) 2024/1347 a nariadením (EÚ) 2024/1348. Vzhľadom na aplikačnú prax v súvislosti s oprávnením na pobyt na území Slovenskej republiky, kedy sa azylant a cudzinec s udelenou doplnkovou ochranou považuje za cudzinca, ktorému sa udelil trvalý pobyt, nie je možné oddeliť oprávnenie na pobyt od statusu azylanta alebo cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou. Na základe uvedeného delenie formy pobytu azylanta a cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou na trvalý pobyt a prechodný pobyt tak stráca zmysel.

K § 49

Preberá sa súčasná právna úprava, to znamená ministerstvo vnútra aj naďalej v záujme plniť medzinárodné záväzky Slovenskej republiky vytvára podmienky na zriaďovanie azylových zariadení, pričom obce poskytujú ministerstvu vnútra súčinnosť a ministerstvo vnútra poskytne obci príspevok na čiastočnú úhradu výdavkov vynaložených v súvislosti so zriadením a činnosťou azylových zariadení na území danej obce.

K § 50 až 52

Prehliadku cudzinca a jeho osobných vecí pred vstupom do záchytného tábora alebo zariadenia na konanie o azyľ na hraniciach alebo na žiadosť ministerstva vnútra vykonáva policajný útvar, pričom prehliadku vykoná osoba rovnakého pohlavia.

Ustanovením § 51 sa transponuje okruh osôb, u ktorých môžu byť s vyššou pravdepodobnosťou identifikované osobitné prijímacie potreby. Osobami, ktoré boli vystavené mučeniu, znásilneniu alebo iným závažným formám psychického, fyzického alebo sexuálneho násillia môžu byť napríklad obeť rodovo podmieneného násillia, mrzačenia ženských pohlavných orgánov, detských alebo nútených sobášov alebo násillia spáchaného na základe sexuálneho, rodového, rasistického alebo náboženského motívu. V tomto ustanovení sa stanovuje aj povinnosť ministerstva vnútra vytvárať vhodné podmienky na ubytovanie a starostlivosť o cudzincov, pričom ministerstvo vnútra zohľadňuje ich osobitné prijímacie potreby. Pri umiestňovaní cudzinca v azylovom zariadení sa prihliada na jeho vek, zdravotný stav, príbuzenské vzťahy a náboženské, etické a národnostné a iné osobitosti podľa odseku 1. Informácie o osobitných prijímacích potrebách sa zaznamenávajú v osobitnom elektronickom spise žiadateľa, ktorý nie je súčasťou azylového spisu. Premiestňovanie cudzinca z jedného azylového zariadenia do druhého azylového zariadenia sa uskutočňuje len v nevyhnutných prípadoch [napr. oznámenie výsledkov zdravotnej prehliadky v záchytnom tábore, zlúčenie rodiny (rodinné väzby), nedostatočná kapacita azylového zariadenia, ochrana verejného poriadku (napríklad násillné správanie sa žiadateľ, vážne porušenie alebo opakované porušenie vnútorného poriadku azylového zariadenia)].

Do pobytového tábora sa žiadateľ umiestni, ak mu skončil pobyt v záchytnom tábore s výnimkou prípadu, ak žiadateľ oznámil ministerstvu vnútra pobyt mimo azylového zariadenia.

K § 53 a 54

Oproti súčasnému systému priepustiek sa zavádza oznamovacia povinnosť žiadateľa. Návrh upravuje režim pohybu žiadateľa ubytovaného v azylovom zariadení. Rozlišuje sa režim žiadateľa v azylovom zariadení do 24 hodín, kedy žiadateľ nemusí oznamovať kam ide, ministerstvo vnútra len zaeviduje jeho príchod do azylového zariadenia alebo odchod z azylového zariadenia a režim nad 24 hodín až 10 dní, kedy je žiadateľ povinný vyplniť formulár, v ktorom uvedie meno, priezvisko, dátum narodenia, miesto, kde sa bude zdržiavať, telefónne číslo, emailovú adresu a dĺžku opustenia azylového zariadenia. Formulár žiadateľ osobne odovzdá ministerstvu vnútra. Ak žiadateľ plánuje opustiť azylové zariadenie na dobu dlhšiu ako 10 dní, považuje sa jeho pobyt za pobyt mimo azylového zariadenia. V takomto prípade je žiadateľ povinný osobne oznámiť ministerstvu vnútra prostredníctvom formulára meno, priezvisko, dátum narodenia, adresu, na ktorej sa bude zdržiavať a bude zastihnuteľný, telefónne číslo, emailovú adresu a dĺžku pobytu mimo azylového zariadenia. Takýmto oznámením žiadateľ berie na vedomie a súhlasí, že odo dňa opustenia azylového zariadenia mu nebudú poskytované materiálne prijímacie podmienky podľa § 42 ods. 2. Oznámením o pobyte mimo azylového zariadenia sa písomnosti žiadateľovi doručujú na adresu, ktorú uviedol v oznámení o pobyte mimo azylového zariadenia, prípadne prostredníctvom

elektronickej komunikácie. Hranica 10 dní bola stanovená na základe aplikačnej praxe, ktorá ukázala, že 10 dní je primeraná doba, počas ktorej ministerstvo vnútra vie organizovať svoje prijímacie systémy.

Ďalej sa upravuje vstup a pohyb cudzích osôb do azylového zariadenia, pričom právo cudzinca na rozhovor s povereným zástupcom Úradu Vysokého komisára Organizácie spojených národov pre utečencov, zákonným zástupcom, opatrovníkom a zvoleným zástupcom bez prítomnosti tretích osôb ostáva zachované. Odmietnutie vstupu do azylového zariadenia sa žiadateľovi o vstup oznámi písomne.

K § 55

Ustanovujú sa podrobnosti o vnútornom poriadku pre cudzinca ubytovaného v azylovom zariadení. Ministerstvo vnútra vo vnútornom poriadku ustanoví najmä časový rozvrh poskytovania stravy, výšku vreckového a časový rozvrh jeho výplaty, časový rozvrh doručovania a rozdeľovania písomností, práva a povinnosti cudzincov ubytovaných v azylovom zariadení, podmienky opustenia azylového zariadenia a spôsob podávania sťažností cudzincov ubytovaných v azylovom zariadení. Ministerstvo tak môže vo vnútornom poriadku ustanoviť aj ďalšie veci ako napríklad zákaz držania zvierat v azylovom zariadení, narábanie s inventárom v azylovom zariadení a podmienky úprav ubytovacích priestorov azylového zariadenia. V prípade podania sťažnosti bude cudzinec ubytovaný v azylovom zariadení o výsledku vybavenia sťažnosti písomne informovaný. V porovnaní so súčasnou právnou úpravou a na základe aplikačnej praxe sa zavádza možnosť ministerstva vnútra vykonať pri dôvodnom podozrení, že cudzinec je pod vplyvom alkoholu alebo inej návykovej látky vyšetrenie, či cudzinec nie je pod vplyvom alkoholu alebo inej návykovej látky. Ďalej sa ustanovuje, že ak nameraná hodnota alkoholu pri dychovej skúške prevyšuje hodnotu 1,00‰, cudzinec je pod vplyvom inej návykovej látky alebo sa odmietne podrobiť vyšetreniu, ministerstvo vnútra umiestni cudzinca na nevyhnutný čas na vyhradené miesto v azylovom zariadení, to neplatí ak sa cudzinec nachádza v stave, v ktorom bezprostredne ohrozuje inú osobu, majetok alebo verejný poriadok, alebo cudzinec už privodil inej osobe ujmu na zdraví alebo spôsobil škodu na majetku. V takomto prípade je poverený zamestnanec ministerstva vnútra oprávnený nevypustiť cudzinca do azylového zariadenia alebo ho vyzvať na opustenie azylového zariadenia, prípadne privolať Policajný zbor Slovenskej republiky. Ministerstvo vnútra zabezpečí oboznámenie cudzinca s vnútorným poriadkom azylového zariadenia v jazyku, ktorému cudzinec rozumie alebo v jazyku, o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu rozumie. V súvislosti so zabezpečovaním prijímacích podmienok sa z dôvodu dodržania zásad správneho konania zavádza možnosť tlmočenia aj prostredníctvom technického zariadenia, ktoré umožňuje automatické tlmočenie alebo prostredníctvom strojového prekladu do cudzieho jazyka alebo slovenského jazyka.

K § 56

Ide o dobrovoľnú transpozíciu čl. 9 smernice (EÚ) 2024/1346. Rozhodnutie o obmedzení slobody pohybu podľa § 56 sa vydáva z iných dôvodov ako rozhodnutie o obmedzení slobody pohybu v konaní o azyle na hraniciach podľa § 9 ods. 2. Nejedná sa o formu odňatia slobody, ale ide o individuálne a individualizované rozhodnutie, nakoľko ministerstvo vnútra v ňom môže určiť dobu, počas ktorej je žiadateľ povinný sa zdržiavať v azylovom zariadení, povinnosť žiadateľa hlásiť sa v azylovom zariadení v pravidelných intervaloch alebo konkrétne miesto, kde bude žiadateľ umiestnený. Uvedené obmedzenia sa nevzťahujú na prípady, kedy je pre žiadateľa nevyhnutné opustiť azylové zariadenie; ide najmä o prípady, kedy je žiadateľ povinný sa dostaviť pre orgán verejnej správy alebo súd, pričom žiadateľ musí túto skutočnosť oznámiť ministerstvu vnútra najmenej dva dni vopred. Ministerstvo vnútra vydá rozhodnutie o obmedzení slobody pohybu z dôvodu verejného poriadku alebo na

účely účinného zabránenia úteku žiadateľa, ak existuje riziko úteku. Rozhodnutie o obmedzení slobody pohybu obsahuje poučenie o dôsledkoch nedodržania povinností, ktoré boli žiadateľovi uložené. Proti tomuto rozhodnutiu nie je možné podať rozklad, ani návrh na obnovu konania, ani ho nemožno preskúmať mimo odvolacieho konania. Podanie správnej žaloby proti tomuto rozhodnutiu nemá odkladný účinok.

K § 57

Úprava prvotnej integrácie vychádza zo súčasnej právnej úpravy. Azylantovi a cudzincovi s udelenou doplnkovou ochranou sa poskytne jednorazový príspevok a integračný príspevok. Dopĺňa sa povinnosť azylanta alebo cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou vo veku od 18 do 65 rokov absolvovať kurz základov kultúrnej orientácie. Absolvovanie kurzu základnej kultúrnej orientácie je podmienkou pre poskytnutie jednorazového príspevku. Vzor žiadosti na poskytnutie jednorazového príspevku je uvedený v prílohe č. 1. Súčasťou tejto žiadosti je v určených prípadoch potvrdenie o absolvovaní kurzu základov kultúrnej orientácie. Integračný príspevok sa naďalej bude poskytovať počas šiestich po sebe nasledujúcich mesiacov od doručenia žiadosti o jeho poskytnutie, pričom zostáva podmienka podať takúto žiadosť do 60 dní od udelenia azylu alebo od udelenia doplnkovej ochrany. Vzor žiadosti na poskytnutie integračného príspevku je uvedený v prílohe č. 2.

Okrem kurzu základov kultúrnej orientácie sa azylantovi a cudzincovi s udelenou doplnkovou ochranou poskytuje aj kurz kultúrnej orientácie, ktorého obsahom sú obsiahlejšie informácie v porovnaní s kurzom kultúrnych reálií pre žiadateľov a kurzom základov kultúrnej orientácie.

V odseku 4 sa stanovuje, že pre azylanta a cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou ministerstvo zabezpečí aj sociálne poradenstvo, psychologické poradenstvo alebo iné poradenstvo a kurz kultúrnej orientácie na základe jeho individuálnych potrieb spravidla po dobu 12 mesiacov. Toto ustanovenie sa preberá zo súčasnej právnej úpravy, kedy aplikačná prax ukázala, že doba 12 mesiacov je priemerná doba poskytovania uvedených služieb, ktoré sa v súčasnosti poskytujú prostredníctvom mimovládnej organizácie. V prípade maloletého dieťaťa sa uvedené služby poskytnú aj ak je to potrebné pre jeho vývin.

Zo súčasnej právnej úpravy sa preberá aj ustanovenie odseku 5, kedy ministerstvo môže azylanta alebo cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou, na základe jeho písomnej žiadosti, ubytovať v integračnom stredisku, kde je povinný primerané uhrádzať výdavky spojené s jeho pobytom. Ide o výnimočné prípady, najmä keď si cudzinec nemôže zabezpečiť iné ubytovanie. Azylant alebo cudzinec s udelenou doplnkovou ochranou sa v integračnom stredisku ubytuje na základe dohody o ubytovaní v integračnom stredisku.

V odseku 6 sa taktiež preberá súčasná právna úprava, že azylantovi alebo cudzincovi s udelenou doplnkovou ochranou sa jednorazový príspevok a integračný príspevok neposkytnú, ak mal na území Slovenskej republiky udelený trvalý pobyt alebo prechodný pobyt alebo poskytnuté dočasné útočisko, nakoľko u týchto cudzincov sa predpokladá, že sú do spoločnosti určitým spôsobom už integrovaný a uvedené príspevky tak strácajú svoj zmysel.

K § 58

Precizuje sa definícia dočasného útočiska v súlade so smernicou Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 19/zv. 4; Ú. v. ES L 212, 7.8.2001). Naďalej sa rozlišuje medzi dočasným útočiskom ako európskym ochranným inštitútom a dočasným útočiskom ako národným ochranným statusom. V prvom prípade vláda Slovenskej republiky na základe

rozhodnutia Rady Európskej únie vyhlási poskytovanie dočasného útočiska a určí jeho začiatok, podmienky a vyčlení finančné prostriedky na tento účel. Stanovuje sa, že vláda nebude určovať koniec dočasného útočiska, nakoľko k ukončeniu dočasného útočiska dôjde podľa režimu európskej dočasnej ochrany určenej v rozhodnutí Rady Európskej únie. V druhom prípade, to znamená v prípade dočasného útočiska ako národného statusu, sa preberá súčasná právna úprava, v tomto prípade vláda určí začiatok, podmienky a skončenie poskytovania dočasného útočiska a vyčlení finančné prostriedky na úhradu výdavkov spojených s poskytovaním dočasného útočiska.

K § 59 a 60

V § 59 sa upravujú podmienky, kedy sa konanie o poskytnutie dočasného útočiska nezačne, ide o prípady, keď poskytovanie dočasného útočiska nebolo vyhlásené podľa § 58 ods. 2 alebo 3, ak vyhlásenie urobil cudzinec, ktorý je občanom členského štátu Európskej únie, žiadateľom o udelenie medzinárodnej ochrany, azylantom, cudzincom s udelenou doplnkovou ochranou, odídencom alebo cudzincom, ktorý má na území Slovenskej republiky udelený trvalý pobyt alebo prechodný pobyt alebo je cudzincom žiadajúcim o poskytnutie dočasného útočiska. V týchto prípadoch nie je účelné a logické, aby cudzinec žiadal o poskytnutie dočasného útočiska. Konanie o poskytnutie dočasného útočiska nezačne ani ak sa zistí, že vyhlásenie podala maloletá osoba. Vyhlásenie cudzinca zaznamenaná policajný útvar na tlačive, ktorého vzor je uvedený v prílohe č. 3 a bezodkladne ho zašle ministerstvu vnútra. V súvislosti so zadržaním cestovného dokladu alebo iného dokladu totožnosti, odobratím biometrických údajov, umiestnením cudzinca v záchytnom tábore a prehliadkou jeho osobných vecí sa preberá súčasná právna úprava, to znamená, že po vyhlásení policajný útvar zadrží cudzincovi cestovný doklad alebo iný o jeho totožnosti obdobne ako pri žiadateľoch, vydá mu o tom potvrdenie a kópiu s dokumentáciou potrebnou na posúdenie žiadosti o poskytnutie dočasného útočiska zašle bezodkladne ministerstvu. Doklady sú cudzincovi vrátené po skončení konania o poskytnutie dočasného útočiska. Cudzinec je povinný, ak mu v tom nebránia závažné dôvody, dostaviť sa do záchytného tábora do 24 hodín od podania vyhlásenia, okrem prípadu, ak má zabezpečené ubytovanie.

V § 60 sa ustanovuje, že s cudzincom žiadajúcim o poskytnutie dočasného útočiska vykoná poverený zamestnanec ministerstva osobný pohovor na účel zistenia, či spĺňa podmienky na poskytnutie dočasného útočiska. Osobný pohovor sa nevykoná a policajný útvar vydá cudzincovi potvrdenie o tolerovanom pobyte na území Slovenskej republiky (ide o tzv. zrýchlené konanie) v prípade, ak príchod cudzinca na územie Slovenskej republiky zabezpečoval Úrad Vysokého komisára Organizácie spojených národov pre utečencov alebo iná medzinárodná organizácia, ak ide o presídlenie cudzinca, ktorému poskytoval dočasné útočisko iný členský štát Európskej únie, ak tak rozhodla vláda a neexistujú dôvody na zamietnutie žiadosti o poskytnutie dočasného útočiska podľa § 63 ods. 2. Osobný pohovor sa nevykoná ani v prípade, ak ide o dieťa narodené na území Slovenskej republiky cudzinke žiadajúcej o poskytnutie dočasného útočiska alebo odídenkyni, ktoré narodením nenadobudne štátne občianstvo Slovenskej republiky alebo štátne občianstvo iného členského štátu Európskej únie a z oznámenia podľa odseku 4 prvej vety je zrejmé, že narodené dieťa spĺňa podmienky na poskytnutie dočasného útočiska. V prípade dieťaťa narodeného cudzinke žiadajúcej o poskytnutie dočasného útočiska alebo odídenkyni sa určuje povinnosť zákonného zástupcu tohto dieťaťa bezodkladne oznámiť ministerstvu vnútra jeho narodenie. Určuje sa tiež povinnosť do 60 dní od jeho narodenia poskytnúť poverenému zamestnancovi ministerstva vnútra pravdivo a úplne všetky požadované údaje potrebné na rozhodnutie o žiadosti o poskytnutie dočasného útočiska, ktoré sa zaznamenávajú v zápisnici, pričom v prípade nesplnenia tejto povinnosti ministerstvo vnútra konanie o poskytnutie dočasného útočiska zastaví. Ako je uvedené vyššie, ak je z oznámenia o narodení dieťaťa zrejmé, že

narodené dieťa spĺňa podmienky na poskytnutie dočasného útočiska, nie je potrebné požadované údaje poskytnúť.

Ak prebieha konanie o poskytnutie dočasného útočiska, do času kým sa právoplatne rozhodne o poskytnutí dočasného útočiska sa cudzincovi vydá preukaz cudzinca žiadajúceho o poskytnutie dočasného útočiska.

Ministerstvo vnútra rozhodne o poskytnutí dočasného útočiska najneskôr do 30 dní od začatia konania, v prípade narodeného dieťaťa do 30 dní od poskytnutia údajov; ministerstvo vnútra môže uvedenú lehotu predĺžiť, a to aj opakovane.

K § 61

Dočasné útočisko sa poskytuje aj na účel zlúčenia rodiny. Vychádza sa zo súčasnej právnej úpravy a v prípade manžela odídenca sa oproti súčasnej právnej úprave bude brať ohľadom trvania manželstva do úvahy nielen krajina pôvodu, ale tiež krajina, z ktorej odídenec odišiel a v ktorej situácia bola dôvodom na vyhlásenie poskytovania dočasného útočiska. Dočasné útočisko na účel zlúčenia rodiny sa poskytne tiež slobodným deťom odídenca a slobodným deťom manžela odídenca do 18 rokov ich veku a iným blízkym príbuzným, ak žili s odídencom v spoločnej domácnosti a boli úplne alebo čiastočne odkázaní na odídenca.

K § 62

Stanovujú sa dôvody na zastavenie konania o poskytnutie dočasného útočiska alebo konania o zrušenie dočasného útočiska, pričom sa preberá súčasná právna úprava. Konanie o poskytnutie dočasného útočiska alebo konanie o zrušenie dočasného útočiska sa zastaví napr. ak cudzinec vzal svoju žiadosť späť, opustil územie Slovenskej republiky, v priebehu konania zomrel, požiadal o udelenie medzinárodnej ochrany, počas konania o poskytnutie dočasného útočiska nadobudne štátne občianstvo Slovenskej republiky alebo zákonný zástupca nesplnil povinnosť podľa § 60 ods. 4 druhej vety.

K § 63

S výnimkou inštitútu zamietnutia žiadosti o poskytnutie dočasného útočiska v prípade nesplnenia podmienok na jeho poskytnutie sa zavádza možnosť vylúčiť cudzinca z poskytnutia dočasného útočiska aj v prípade, ak existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že nastala niektorá zo skutočností uvedených v odseku 2. Ide o prípady, ak existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že cudzinec spáchal zločin proti mieru, vojnový zločin alebo zločin proti ľudskosti, dopustil sa závažného nepolitického trestného činu mimo územia Slovenskej republiky predtým, ako požiadal o poskytnutie dočasného útočiska na území Slovenskej republiky, pričom uvedené sa vzťahuje rovnako na spoluúčastníkov trestného činu aj na podnecovateľov, je vinný za činy, ktoré sú v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov, predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť ako osoba právoplatne odsúdená za obzvlášť závažný zločin alebo ho možno považovať za hrozbu pre bezpečnosť Slovenskej republiky. Uvedené sa zavádza na základe aplikačnej praxe, kedy v prípade takýchto osôb ministerstvo vnútra muselo cudzincovi dočasné útočisko poskytnúť a následne mohlo začať konanie o zrušenie dočasného útočiska. Na tento účel si ministerstvo vnútra môže vyžiadať stanovisko Slovenskej informačnej služby a Vojenského spravodajstva.

K § 64 a 65

Stanovujú sa dôvody, kedy dochádza k zániku dočasného útočiska a zrušeniu dočasného útočiska. Dočasné útočisko zaniká napr. v prípade uplynutia času určeného rozhodnutím Rady Európskej únie alebo vlády, smrťou odídenca, písomným vyhlásením odídenca o vzdaní sa dočasného útočiska, ak odídencovi poskytol dočasné útočisko iný členský štát Európskej únie alebo jeho zrušením. Ministerstvo zruší poskytovanie dočasného útočiska, ak existuje dôvod

na zamietnutie žiadosti o poskytnutie dočasného útočiska podľa § 63 alebo ak odídencovi bolo poskytnuté dočasné útočisko na základe nepravdivých alebo falošných údajov o jeho totožnosti. V uvedených prípadoch nie je logické ani účelné, aby bolo cudzincovi dočasné útočisko naďalej poskytované.

V prílohe č. 4 sa uvádza vzor preukazu odídenca na účel presídlenia odídenca do iného členského štátu Európskej únie, v ktorom sa mu poskytne dočasné útočisko.

K § 66

Pri preskúmaní rozhodnutia sa vychádza zo súčasnej právnej úpravy. Stanovuje sa, že proti rozhodnutiu ministerstva vnútra o zastavení konania o poskytnutie dočasného útočiska a o zrušení dočasného útočiska nie je možné podať rozklad, návrh na obnovu konania a ani ho nemožno preskúmať mimo odvolacieho konania. Vylúčenie možnosti podať návrh na obnovu konania alebo návrh na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania sa navrhuje z dôvodu aplikačnej praxe, ktorá ukázala, že paralelná existencia viacerých konaní (napr. konania o správnej žalobe a konania o obnove konania v tej istej právnej veci) je neúčelná a nevhodná. Takúto právnu úpravu považujeme za dostatočnú, nakoľko právo cudzinca žiadajúceho o poskytnutie dočasného útočiska a odídenca podať správnu žalobu zostáva zachované s výnimkou prípadov uvedených v § 62 písm. a), c) až f) a i) až k), kedy možnosť podať správnu žalobu vylučuje samotná povaha veci.

K § 67 a 68

Určujú sa práva a povinnosti cudzinca žiadajúceho o poskytnutie dočasného útočiska a odídenca. Ostáva zachované právo odídenca byť ubytovaný v azylovom zariadení počas 60 dní od prvého poskytnutia dočasného útočiska na území Slovenskej republiky a v prípade, že ide o zraniteľnú osobu podľa § 68 ods. 3, aj po uplynutí tejto doby. Rovnaký ostáva aj spôsob preukazovania zraniteľnosti, možnosť predĺženia ubytovania v azylovom zariadení a dôvody na opustenie azylového zariadenia. Cudzinec žiadajúci o poskytnutie dočasného útočiska po odchode zo záchranného tábora nebude umiestnený v humanitnom centre, nakoľko návrh s týmto typom azylového zariadenia už nepočíta, ale v pobytovom tábore.

K § 69

Návrh zachováva poskytovanie príspevku za ubytovanie odídenca a to počas 60 dní od prvého poskytnutia dočasného útočiska na území Slovenskej republiky a v prípade, ak ide o zraniteľnú osobu podľa odseku 2, aj po uplynutí tejto doby. Spôsob preukazovania zraniteľnosti sa oproti súčasnej právnej úprave nemení. Zostávajú povinnosti odídenca (napr. povinnosť do troch pracovných dní od začiatku poskytovania ubytovania osobne oznámiť obci, že mu oprávnená osoba poskytuje ubytovanie), oprávnenej osoby (napr. ubytovanie musí spĺňať minimálne požiadavky podľa § 62 ods. 1 písm. f) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 533/2021 Z. z., predložiť obci zmluvu o poskytnutí ubytovania odídencovi) a obce (napr. obec vypláca príspevok jednotlivých oprávneným osobám do piatich pracovných dní od prijatia sumy poukázanej ministerstvom) v súvislosti procesom poskytnutia príspevku za ubytovanie odídenca.

Z dôvodu plynulého zabezpečenia spracovania príspevku za ubytovanie odídenca obec spracúva osobné údaje uvedené v zmluve o poskytovaní ubytovania odídencom a vo výkaze, ako aj tieto údaje overovať v informačnom systéme alebo v súčinnosti s ministerstvom.

Z dôvodu transparentnosti a právnej istoty vláda nariadením ustanoví výšku jednotlivých príspevkov a náležitosti zmluvy o poskytnutí ubytovania odídencovi.

K § 70 až 72

Upravuje sa konanie o odovzdaní cudzinca do zodpovedného štátu. V odseku 2 sa stanovujú podmienky doručovania písomností a rozhodnutia v konaní o odovzdaní cudzinca do zodpovedného štátu, pričom písomnosť sa doručuje do vlastných rúk, náhradné doručovanie je zabezpečené uložením v mieste, ktoré ministerstvo vnútra určí a oznámením o uložení nedoručenej písomnosti vyvesením na informačnej tabuli v tomto mieste. Fikcia doručenia nastáva posledný deň 5 dňovej lehoty, ktorá plynie od uloženia písomnosti. Na doručenie rozhodnutia sa primerane aplikuje ustanovenie § 16 ods. 7 až 9. Ďalej sa stanovuje, že ministerstvo konanie o odovzdaní cudzinca do zodpovedného štátu preruší v prípade, ak iný štát je zodpovedný za posúdenie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany a pobyt cudzinca na území Slovenskej republiky nie je známy, najviac však na tri roky od dátumu, keď ministerstvo informovalo zodpovedný štát, že cudzinec utiekol. Ide o implementáciu čl. 46 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2024/1351, ktoré ustanovuje, že okrem uvedeného dôvodu sa konanie o odovzdaní cudzinca do zodpovedného štátu preruší aj v prípade jeho uväznenia, najviac však na jeden rok. V § 71 sú uvedené dôvody na zastavenie konania o odovzdaní cudzinca do zodpovedného štátu, napr. z dôvodu, že cudzinec požiadal o udelenie medzinárodnej ochrany na území Slovenskej republiky, zomrel alebo bol vyhlásený za mŕtveho alebo márne uplynula lehota, počas ktorej bolo konanie prerušené. Rozhodnutie o zastavení konania nie je preskúmateľné správnym súdom. Vylúčenie možnosti podať návrh na obnovu konania a návrh na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania sa navrhuje z dôvodu aplikačnej praxe, ktorá ukázala, že paralelná existencia viacerých konaní (napr. konania o správnej žalobe a konania o obnove konania v tej istej právnej veci) je neúčelná a nehospodárna. Na základe požiadaviek, ktoré vyplynuli z praxe sa zavádza možnosť cudzinca po doručení rozhodnutia o odovzdaní cudzinca do zodpovedného štátu vzdať sa podania správnej žaloby. Takéto vyhlásenie musí žiadateľ urobiť písomne a nie je možné vziať späť. Rozhodnutie o odovzdaní cudzinca do zodpovedného štátu, proti ktorému sa žiadateľ vzdal správnej žaloby nie je preskúmateľné správnym súdom. Správny súd by v tomto prípade postupoval podľa ustanovenia § 98 ods. 1 písm. g) Správneho súdneho poriadku, kedy by žalobu odmietol ako neprípustnú, nakoľko by smerovala proti rozhodnutiu, proti ktorému je vylúčený súdny prieskum. Cudzinec bude poučený o práve vzdať sa podania správnej žaloby v rámci poučenia o konaní o odovzdaní cudzinca do zodpovedného štátu.

K § 73

V odseku 1 sa stanovuje, že pri uplatňovaní tohto zákona sa zohľadňuje najlepší záujem maloletého.

V odseku 2 sa ukladá ministerstvu vnútra povinnosť posúdiť a zohľadniť v konaní o medzinárodnej ochrane potrebu osobitných procesných záruk účastníka konania.

K § 74

Stanovuje sa, že ak nejde o zlúčenie rodiny podľa § 32, § 33 a § 61, na zlúčenie rodiny sa vzťahuje zákon o pobyte cudzincov.

K § 75

Z dôvodu zamedzenia zneužitia sa stanovuje, že dočasný preukaz žiadateľa alebo preukaz žiadateľa je cudzinec povinný bezodkladne odovzdať ministerstvu vnútra, ak už nie je žiadateľom. Taktiež sa stanovuje povinnosť odovzdať nájdené preukazy policajtom alebo obecnému úradu, ktorý zabezpečí ich odovzdanie ministerstvu vnútra.

K § 76

Zavádza sa možnosť vlády Slovenskej republiky ustanoviť zoznam bezpečných krajín pôvodu a zoznam bezpečných tretích krajín. Podrobnosti sú obsiahnuté v čl. 64 nariadenia (EÚ) 2024/1348.

K § 77

Oproti súčasnej právnej úprave sa dopĺňa, že okrem cudzinca, ktorý vzal svoju žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany späť a požiadal o dobrovoľný návrat do krajiny pôvodu v rámci asistovaného dobrovoľného návratu môže ministerstvo vnútra ubytovať v pobytovom tábore a poskytovať mu stravovanie alebo stravné a základné hygienické potreby počas lehoty na jeho vycestovanie aj cudzincovi, ktorému bolo vydané rozhodnutie o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného štátu a ktorý už nie je žiadateľom. Toto ustanovenie sa zavádza na základe aplikačnej praxe, pričom je v záujme Slovenskej republiky, aby v prípade takéhoto cudzinca bolo rozhodnutie o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného štátu aj vykonateľné. V opačnom prípade prechádza zodpovednosť za posúdenie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany na Slovenskú republiku.

K § 78

Zavádza sa ustanovenie upravujúce súčinnosť štátnych orgánov, aj prokuratúry, orgánov územnej samosprávy a fyzických osôb a právnických osôb, pričom ide o mierne odchylnú právnu úpravu od Správneho poriadku, ktorý je vo vzťahu k návrhu lex generalis. Potrebu výslovného vymedzenia subjektov, ktoré poskytujú ministerstvu vnútra súčinnosť priniesla aplikačná prax.

K § 79

Určuje sa, že ministerstvo vnútra je povinné vypracovať plán pre prípad nepredvídaných udalostí v oblasti medzinárodnej ochrany podľa vzoru vypracovaného Agentúrou Európskej únie pre azyl, pričom uvedený plán ministerstvo vnútra preskúma najmenej raz za tri roky a v prípade jeho aktualizácie oznámi túto skutočnosť elektronicky Agentúre Európskej únie pre azyl. Ide o transpozíciu čl. 32 smernice (EÚ) 2024/1346.

K § 80 a 81

Určujú sa osobné údaje, ktoré ministerstvo vnútra a policajný útvar vedú v informačných systémoch, pričom sa vychádza zo súčasnej právnej úpravy. Explicitne sa vymedzujú osobné údaje, ktoré na účel konania o medzinárodnej ochrane, postupu pri poskytovaní dočasného útočiska, konania o odovzdaní do zodpovedného štátu, poskytovania ubytovania a starostlivosti o cudzincov ubytovaných v azylovom zariadení a poskytovania poradenstva ministerstvo vnútra a policajný útvar spracúvajú.

Ministerstvo vnútra uchováva údaje podľa odseku 1 a 2 v súlade s čl. 72 nariadenia (EÚ) 2024/1348, s výnimkou osobných údajov podľa odseku 1 a 2 v rozsahu rozhodnutí vydaných podľa tohto návrhu a rozhodnutí súdu pri preskúmaní týchto rozhodnutí, ktoré ministerstvo vnútra uchováva po dobu 20 rokov od posledného rozhodnutia o žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany, rozhodnutia o žiadosti o poskytnutie dočasného útočiska, rozhodnutia o odovzdaní do zodpovedného štátu alebo od zániku azylu, zániku doplnkovej ochrany alebo zániku dočasného útočiska. V ostatných veciach (s výnimkou rozhodnutí v správnom konaní a súdnych rozhodnutí) sa postupuje podľa čl. 72 nariadenia (EÚ) 2024/1348, a teda osobné údaje sa uchovávajú po dobu 10 rokov.

Ministerstvo vnútra je oprávnené údaje uvedené v § 80 poskytovať do iného štátu alebo prijímať z iného štátu, napríklad podľa čl. 51 nariadenia (EÚ) 2024/1351. Uvedené však neplatí v prípade štátu podľa § 30, § 31 a § 58, počas doby, kedy je cudzinec žiadateľom,

počas trvania azylu, počas trvania doplnkovej ochrany, počas konania o poskytnutie dočasného útočiska a počas poskytovania dočasného útočiska, nakoľko tieto osoby vyžadujú osobitnú ochranu vo vzťahu k ich krajine pôvodu. Ministerstvo vnútra alebo iný orgán verejnej moci nesmie bez súhlasu dotknutej osoby poskytnúť krajine pôvodu informácie o tom, že cudzinec podal žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany a o dôvodoch takej žiadosti ani vtedy, ak azyl alebo doplnková ochrana zanikli alebo cudzinec už nie je žiadateľom. Ministerstvo vnútra nesmie získavať informácie o cudzincoch od pôvodcu ich prenasledovania alebo vážneho bezprávia spôsobom, ktorým sa pôvodca prenasledovania dozvie, že títo cudzinci sú azylanti alebo cudzinci s udelenou doplnkovou ochranou; v prípade žiadateľov od údajného pôvodcu prenasledovania alebo vážneho bezprávia.

K § 82

Stanovujú sa výdavky, ktoré uhrádza ministerstvo vnútra. Ministerstvo vnútra uhrádza aj odmeny tlmočníka v konaní o medzinárodnej ochrane.

K § 83

Rámcovo sa upravuje postup pri presídlení alebo humanitárnom prijatí v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1350 zo 14. mája 2024, ktorým sa zriaďuje rámec Únie pre presídlenie a humanitárne prijatie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/1147 (Ú. v. EÚ L, 2024/1350, 22.5.2024) (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2024/1350“) a na základe rozhodnutia príslušných orgánov Slovenskej republiky. Bez súhlasu vlády Slovenskej republiky s tým, že sa Slovenská republika zúčastňuje na mechanizme presídlenia a humanitárneho prijatia podľa nariadenia (EÚ) 2024/1350, presídľovanie podľa predmetného ustanovenia nebude možné. Ďalej sa určujú subjekty, ktoré v prípade presídlenia alebo humanitárneho prijatia poskytnú ministerstvu vnútra súčinnosť a tiež subjekty, ktoré sú oprávnené spracúvať osobné údaje osôb posudzovaných na presídlenie alebo humanitárne prijatie v rozsahu podľa § 80. Obdobne, ako v prípade žiadateľov, si ministerstvo na posúdenie presídlenia alebo humanitárneho prijatia vyžiada stanovisko Slovenskej informačnej služby a Vojenského spravodajstva a určuje sa lehota na zaslanie stanoviska. Na tento účel sa Slovenskej informačnej službe a Vojenskému spravodajstvu umožní vstup do evidencií podľa § 80 ods. 1 návrhu zákona a tieto subjekty majú právo spracúvať osobné údaje podľa § 80 ods. 2 návrhu zákona.

K § 84

Navrhuje sa splnomocňovacie ustanovenie pre ministerstvo vnútra a policajný útvar v prípade krízovej situácie a vyššej moci postupovať podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1359 zo 14. mája 2024, ktorým sa riešia krízové situácie a prípady vyššej moci v oblasti migrácie a azylu, a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/1147 (Ú. v. EÚ L, 2024/1359, 22.5.2024). O potrebe postupovať podľa uvedeného nariadenia rozhodne ministerstvo vnútra.

K § 85

Nakoľko Správny poriadok je vo vzťahu k návrhu zákonom *lex generalis*, vymedzujú ustanovenia, na ktoré sa Správny poriadok nevzťahuje. Právne úkony vykonávané v konaniach podľa návrhu zákona sa vykonávajú výlučne v listinnej podobe, ak § 16 ods. 10 neustanovuje inak.

K § 86

Určuje sa, že na doručovanie rozhodnutí o obmedzení slobody pohybu podľa § 9 a § 56, rozhodnutí o úhrade výdavkov v azylovom zariadení podľa § 42 ods. 3, rozhodnutí o odňatí vreckového podľa § 42 ods. 4 sa primerane použijú ustanovenia § 16 ods. 7 až 9 a § 18.

K § 87

V prílohe č. 5 sa uvádzajú právne záväzné akty Európskej únie, ktoré sa preberajú do návrhu.

K § 88

Vymedzujú sa prechodné ustanovenia, ktorými sa stanovujú podmienky, kedy sa použije súčasná právna úprava a kedy sa použije navrhovaná právna úprava a upresňujú sa ďalšie skutočnosti umožňujúce plynulý prechod medzi súčasnou právnou úpravou zákona o azyle a navrhovanou právnou úpravou zákona o medzinárodnej ochrane.

V odseku 1 sa určuje, ktoré konania o azyle začaté podľa predpisov účinných do 11. júna 2026 sa dokončia podľa predpisov účinných do 11. júna 2026.

V odseku 2 sa z dôvodu plynulého prechodu v súvislosti s udeľovaním doplnkovej ochrany na dobu neurčitú stanovuje, že konanie o predĺženie doplnkovej ochrany začaté podľa predpisov účinných do 11. júna 2026, v ktorom ešte nebolo vydané rozhodnutie, ministerstvo zastaví. Takéto rozhodnutie nie je preskúmateľné súdom. Ak rozhodnutie do uvedeného termínu vydané bolo, takéto konanie o predĺženie doplnkovej ochrany sa dokončí podľa doterajších predpisov, okrem prípadov, kedy súd zruší rozhodnutie o nepredĺžení doplnkovej ochrany a vráti vec ministerstvu na ďalšie konanie. V takomto prípade sa konanie o predĺženie doplnkovej ochrany zastaví a toto rozhodnutie nie je preskúmateľné súdom. Jasne sa určuje, že v prípade ak sa konania zastaví, doplnková ochrana naďalej trvá.

V odseku 3 sa z dôvodu plynulého prechodu v súvislosti s udeľovaním azylu na účel zlúčenia rodiny na dobu neurčitú stanovuje, že konanie o udelenie azylu na účel zlúčenia rodiny začaté podľa predpisov účinných do 11. júna 2026, v ktorom ešte nebolo vydané rozhodnutie, ministerstvo zastaví. Takéto rozhodnutie nie je preskúmateľné súdom. Ak rozhodnutie do uvedeného termínu vydané bolo, takéto konanie o udelenie azylu na účel zlúčenia rodiny sa dokončí podľa doterajších predpisov, okrem prípadov, kedy súd zruší rozhodnutie o udelení azylu na účel zlúčenia rodiny a vráti vec ministerstvu na ďalšie konanie. V takomto prípade sa konanie o udelenie azylu na účel zlúčenia rodiny zastaví a toto rozhodnutie nie je preskúmateľné súdom. Jasne sa určuje, že v prípade ak sa konania zastaví, azyl naďalej trvá.

V odseku 4 sa z dôvodu jednoznačnosti vymedzuje, že dočasné útočisko vyhlásené podľa predpisov účinných do 11. júna 2026 sa považuje za dočasné útočisko vyhlásené podľa tohto zákona, nakoľko dôvod pre uplatňovanie dočasného útočiska stále trvá.

V odsekoch 5 a 6 sa stanovuje, že konanie o poskytnutie dočasného útočiska a konanie o zrušenie dočasného útočiska začaté podľa predpisov účinných do 11. júna 2026 sa dokončia podľa tohto zákona, a to z dôvodu, že na uvedené konania sa uplatňujú stále tie isté podmienky.

V odsekoch 7 sa z dôvodu jednoznačnosti ustanovuje, že azylant, ktorému sa udelil azyl podľa predpisov účinných do 11. júna 2026 sa považuje za azylanta podľa tohto zákona.

Aj z dôvodu zmeny terminológie sa v odseku 8 určuje, že cudzinec, ktorému sa poskytla doplnková ochrana podľa predpisov účinných do 11. júna 2026 sa považuje za cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou podľa tohto zákona s tým, že sa takýto cudzinec súčasne považuje za cudzinca s udeleným trvalým pobytom na území Slovenskej republiky.

V odseku 9 sa z dôvodu jednoznačnosti ustanovuje, že odídenec, ktorému sa poskytlo dočasné útočisko podľa predpisov účinných do 11. júna 2026 sa považuje za odídenca podľa tohto zákona.

V odsekoch 10, 12 a 13 sa vymedzuje, že jednorazový príspevok, integračný príspevok a príspevok za ubytovanie odídenca, poskytovaný podľa predpisov účinných do 11. júna 2026, sa považuje za jednorazový príspevok, integračný príspevok a príspevok za ubytovanie

odídencia podľa tohto zákona. To znamená, že pri poskytovaní integračného príspevku alebo príspevku za ubytovanie odídencia sa plynule pokračuje aj po nadobudnutí účinnosti zákona, s tým, že sa samozrejme berie do úvahy (započítava) poskytnutie týchto príspevkov pred 11. júnom 2026.

Z dôvodu plynulého prechodu v súvislosti s novo zavedenou podmienkou absolvovania kurzu základov kultúrnej orientácie sa v odseku 11 stanovuje, že ak sa cudzincovi udelil azyl alebo poskytla doplnková ochrana do 11. júna 2026, podmienka absolvovania kurzu základov kultúrnej orientácie na poskytnutie jednorazového príspevku sa neuplatňuje.

V odseku 14 sa z dôvodu jednoznačnosti ustanovuje, že zmluva o poskytnutí ubytovania odíďencovi uzatvorená podľa predpisov účinných do 11. júna 2026 sa považuje za zmluvu o poskytnutí ubytovania odíďencovi uzatvorenú podľa tohto zákona.

V odseku 15 sa ustanovuje pre občana členského štátu Európskej únie možnosť zotrvať v azylovom zariadení do 31. augusta 2026, ak podal žiadosť o udelenie azylu podľa predpisov účinných do 11. júna 2026 a je ubytovaný v azylovom zariadení 11. júna 2026. Lehotu na zotrvanie v azylovom zariadení nie je možné predĺžiť a takáto osoba je po uplynutí 31. augusta 2026 povinná azylové zariadenie opustiť. Smernica (EÚ) 2024/1346 sa nevzťahuje na občana členského štátu Európskej únie a od účinnosti návrhu zákona sa takémuto občanovi nebude poskytovať starostlivosť v azylovom zariadení (okrem prechodného obdobia podľa prvej vety).

V odseku 16 sa rieši použitie preukazu žiadateľa vydaného podľa predpisov účinných do 11. júna 2026. Takýto preukaz sa bude považovať za preukaz žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany a bude použiteľný najneskôr do 31. augusta 2026.

K § 89

Rieši sa použitie novej terminológie (napr. „žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany“, „žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany“, „udelená doplnková ochrana“) v ostatných všeobecne záväzných právnych predpisoch.

K § 90

Z dôvodu zabezpečenia kontinuity poskytovania príspevku za ubytovanie odídencia sa určuje, že do nadobudnutia účinnosti vykonávacieho právneho predpisu vydaného na základe tohto zákona (§ 69 ods. 18) zostáva v platnosti a účinnosti nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 151/2024 Z. z. o poskytovaní príspevku za ubytovanie odídencia v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 36/2025 Z. z.

K § 91

Navrhuje sa zrušiť aktuálne platný zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ako aj jeho vykonávací predpis – aktuálne platné nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 716/2002 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam bezpečných tretích krajín a bezpečných krajín pôvodu v znení neskorších predpisov.

K čl. II (Trestný zákon)

K § 65 ods. 1

Zužuje sa okruh osôb, v prípade ktorých nie je možné uložiť trest vyhostenia z územia Slovenskej republiky. Osobitná ochrana zostáva zachovaná pre osoby, ktorým sa na území Slovenskej republiky udelil azyl z dôvodu prenasledovania alebo udelila doplnková ochrana z dôvodu vážneho bezprávia, to znamená pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou.

K čl. III (Trestný poriadok)

K § 501 písm. b)

Zužuje sa okruh osôb, v prípade ktorých je neprípustné vydanie do cudziny. Osobitná ochrana zostáva zachovaná pre osoby, ktorým sa na území Slovenskej republiky udelil azyl z dôvodu prenasledovania alebo udelila doplnková ochrana z dôvodu vážneho bezprávia, to znamená pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou.

K čl. IV (Správny súdny poriadok)

K bodom 1, 3 a 14 [§ 6 ods. 2 písm. d), § 17 úvodná veta, § 23 ods. 2 písm. b), § 206 ods. 1 a 6, § 446 ods. 2 písm. d) a § 145 ods. 2 písm. d) a § 231]

Navrhovaná legislatívna zmena vychádza z aplikačnej praxe.

V súvislosti so súdnym prieskumom rozhodnutí o administratívnom vyhostení a zákaze vstupu sa upravuje, aby rozhodnutie o zákaze vstupu vydané ako samostatné rozhodnutie alebo vydané ako súčasť rozhodnutia o administratívnom vyhostení sa v oblasti súdneho prieskumu riadilo ustanoveniami upravujúcimi žalobu podľa štvrtej hlavy Správneho súdneho poriadku. Uvedené sa navrhuje z dôvodu, aby správna žaloba vo veciach administratívneho vyhostenia bola v Správnom súdnom poriadku upravená komplexne a jednotne, čo je v súlade so zásadou účelnosti a hospodárnosti konania.

Na základe súčasnej právnej úpravy sa stávali situácie, že spôsobilým predmetom správneho súdneho prieskumu môže byť aj výrok o zákaze vstupu obsiahnutý v rozhodnutí o administratívnom vyhostení. Proti časti rozhodnutia, ktoré obsahuje výrok o administratívnom vyhostení je cudzinec (účastník konania) oprávnený podať správnu žalobu s odkazom na znenie § 231 a nasl. Správneho súdneho poriadku a proti časti rozhodnutia, ktoré obsahuje výrok o zákaze vstupu je cudzinec (účastník konania) oprávnený podať správnu žalobu s odkazom na znenie § 206 ods. 6 Správneho súdneho poriadku. Na základe vyššie uvedeného podľa súčasnej platnej právnej úpravy Slovenskej republiky napríklad na podanie žaloby proti rozhodnutiu o administratívnom vyhostení stanovuje Správny súdny poriadok lehotu 30 dní (ustanovenia štvrtej hlavy Správneho súdneho poriadku) a na podanie žaloby proti rozhodnutiu o zákaze vstupu je vo všeobecnosti stanovená lehota 2 mesiace od doručenia tohto rozhodnutia (ustanovenia tretej hlavy). Zároveň z takéhoto postupu (oddeliteľnosťou týchto výrokov) vznikajú situácie, kedy o jednom ucelenom prípade rozhodujú podľa kauzálnej a miestnej príslušnosti dvaja rozdielni sudcovia, resp. senáty v rôznom obsadení, poprípade rôznych súdov, čoho dôsledkom je nehospodárnosť konania a zvýšená zaťaženosť súdov. Rozhodnutia o zákaze vstupu a administratívnom vyhostení sú vzájomne podmienené. Zákaz vstupu musí alebo môže byť pripojený k rozhodnutiu o návrate, a teda, podkladovým rozhodnutím, ku ktorému môže alebo nemusí byť pripojený zákaz vstupu, je rozhodnutie o administratívnom vyhostení. Táto vzájomná závislosť je potvrdená aj smernicou (ES) 2008/115.

Smernica (ES) 2008/115 v čl. 6 ods. 6 nebráni členským štátom prijať rozhodnutie o ukončení legálneho pobytu spolu s rozhodnutím o návrate a/alebo rozhodnutím o odsune a/alebo o zákaze vstupu v jednom správnom alebo súdnom rozhodnutí alebo akte v zmysle ustanovení ich vnútroštátnych právnych predpisov, a to bez toho, aby boli dotknuté procesné záruky ustanovené v kapitole III a v iných príslušných ustanoveniach práva Spoločenstva a vnútroštátneho práva. Slovenská právna úprava, konkrétne zákon o pobyte cudzincov v ustanovení § 77 aj § 82 upravuje vydanie jedného rozhodnutia, ktoré obsahuje tak rozhodnutie o administratívnom vyhostení (podľa smernice rozhodnutie o návrate) a zároveň aj rozhodnutie o zákaze vstupu. Smernica (ES) 2008/115 teda pripúšťa, že jedným rozhodnutím

vnútroštátneho orgánu dôjde ku komplexnému rozhodnutiu, ktoré je *en bloc* preskúmateľné súdom.

K bodu 2 (§ 71 ods. 2)

Upravuje sa ustanovenie o neplynutí (spočívaní) lehoty na podanie žaloby tak, že sa neuplatní v konaniach o správnych žalobách vo veciach azylu, zaistenia, administratívneho vyhostenia a zákazu vstupu.

K bodu 4 (§ 207 ods. 2)

Rozširuje sa okruh rozhodnutí, ktoré sa v oblasti súdneho prieskumu budú riadiť ustanoveniami upravujúcimi žalobu podľa štvrtej hlavy Správneho súdneho poriadku. Pod rozhodnutiami alebo opatreniami vo veciach azylu sa budú rozumieť aj rozhodnutia alebo opatrenia týkajúce sa obmedzenia slobody pohybu žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany, odňatia vreckového a úhrady výdavkov v azylovom zariadení.

K bodu 5 (§ 211)

V súlade s čl. 67 ods. 7 nariadenia (EÚ) 2024/1348 a čl. 43 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2024/1351 sa upravujú lehoty na podanie správnej žaloby vo veciach azylu.

Na základe aplikačnej praxe sa súčasná všeobecná lehota na podanie správnej žaloby 30 dní považuje za primeranú, návrhom sa však lehota mení z 30 dní na jeden mesiac, čím dochádza k jej zosúladieniu s terminológiou použitou v nariadení (EÚ) 2024/1348, ako aj k zjednoteniu s lehotou na podanie kasačnej sťažnosti.

V odseku 2 sa oproti súčasnej 20-dňovej lehote, ustanovuje 10- dňová lehota na podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu, ktorým bola žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany zamietnutá ako neprípustná alebo ako zjavne neopodstatnená a proti rozhodnutiu o zastavení konania o medzinárodnej ochrane. Uvedená 10- dňová lehota kopíruje hornú hranicu lehoty podľa čl. 67 ods. 7 písm. a) nariadenia (EÚ) 2024/1348. V odseku 2 sa taktiež oproti súčasnej 15-dňovej lehote (súčasný odsek 3), ustanovuje 10-dňová lehota na podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o poskytnutie dočasného útočiska, proti rozhodnutiu o zrušení poskytovania dočasného útočiska alebo proti rozhodnutiu o zastavení konania o poskytnutí dočasného útočiska. K úprave lehoty na podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o poskytnutie dočasného útočiska, proti rozhodnutiu o zrušení poskytovania dočasného útočiska alebo proti rozhodnutiu o zastavení konania o poskytnutí dočasného útočiska z 15 dní na 10 dní sa pristúpilo z dôvodu menšej náročnosti konania, ako aj z dôvodu zosúladienia a proporcionálnosti s inými lehotami.

V odseku 3 sa navrhuje 7-dňová lehota na podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného štátu, proti rozhodnutiu o odovzdaní žiadateľa do štátu relokácie a proti rozhodnutiu o odovzdaní cudzinca do zodpovedného štátu. Všetky tieto rozhodnutia „vychádzajú“ z čl. 43 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2024/1351, pričom sa stanovila dolná hranica lehoty, a to z dôvodu, že súčasná lehota 20 dní spôsobovala v praxi aplikačné problémy, najmä čo sa týka celkovej dĺžky obmedzenia slobody osôb, ktorým bolo vydané rozhodnutie o zaistení. V konečnom dôsledku je súčasná dĺžka lehoty 20 dní nepriaznivá aj pre samotnú dotknutú osobu, nakoľko primárnym záujmom dotknutej osoby je čo najrýchlejšie uskutočnenie procedúry upravenej v nariadení (EÚ) 2024/1351, a teda rýchle a efektívne určenie zodpovedného štátu, ako aj realizácia transferu osoby do takto určeného zodpovedného štátu, ak je dôvodný a možný. Rozhodnutie o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného štátu nahrádza v súčasnosti používané ustanovenie § 11 ods. 1 písm. c) zákona o azyle, ktorým sa žiadosť o udelenie azylu zamietla ako neprípustná z dôvodu, že na konanie o udelenie azylu je príslušný iný štát. V prípade rozhodnutia o odovzdaní žiadateľa do štátu

relokácie ide o úplne nový druh rozhodnutia, ktorý zavádza zákon o medzinárodnej ochrane (čl. I).

V odseku 4 sa navrhuje proti rozhodnutiu o obmedzení slobody pohybu žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany, proti rozhodnutiu o odňatí vreckového a proti rozhodnutiu o úhrade výdavkov v azylovom zariadení 10-dňová lehota na podanie správnej žaloby. Takto stanovenú lehodu považuje navrhovateľ za primeranú, aby bolo zabezpečené rýchle a efektívne konanie. Zvolil sa prístup uviesť tieto rozhodnutia v samostatnom odseku s prihliadnutím na skutočnosť, že predmetné rozhodnutia sa vzťahujú na prijímacie podmienky cudzincov v azylových zariadeniach. V prípade rozhodnutia o obmedzení slobody pohybu žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany ide o úplne nový druh rozhodnutia, ktorý zavádza zákon o medzinárodnej ochrane (čl. I). V prípade rozhodnutia o odňatí vreckového a rozhodnutia o úhrade výdavkov v azylovom zariadení ide o preskúmanie rozhodnutia ministra vnútra Slovenskej republiky o rozklade.

Osobitnú lehodu na podanie správnej žaloby ustanovuje § 220a ods. 1 (bod 9) v prípadoch konania o azyle na hraniciach. Lehota na podanie správnej žaloby sa vo všetkých prípadoch počíta od doručenia príslušného rozhodnutia.

K bodu 6 (§ 213 ods. 3)

Obdobne ako je to vo veciach zaistenia (§ 227 ods. 2), ani pri podaní správnej žaloby proti rozhodnutiu o obmedzení slobody pohybu žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany nebude môcť súd priznať správnej žalobe odkladný účinok.

K bodu 7 (§ 216 ods. 3 a 4)

Určujú sa lehoty, v ktorých má súd rozhodnúť o správnych žalobách proti rozhodnutiu o obmedzení slobody pohybu žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany a proti rozhodnutiu o odňatí vreckového a proti rozhodnutiu o úhrade výdavkov v azylovom zariadení. Kratšia, a to 15-dňová lehota na rozhodnutie súdu bola zvolená pri obmedzení slobody pohybu žiadateľa, 30-dňová lehota na rozhodnutie súdu sa určuje pri odňatí vreckového a úhrade výdavkov v azylovom zariadení. 15-dňovú lehodu v prípade obmedzenia slobody pohybu žiadateľa považuje navrhovateľ za primeranú, nakoľko v tomto prípade ide o výrazný zásah do práv žiadateľa a je žiaduce, aby konanie bolo rýchle. Navyše, ak ide o obmedzenie slobody pohybu žiadateľa vydané v konaní o azyle na hraniciach, policajný útvar nemusí odôvodňovať prečo bolo nevyhnutné vydanie takéhoto rozhodnutia z dôvodu verejného poriadku alebo rizika úteku a správna žaloba žiadateľa môže smerovať len voči primeranosti obmedzenia alebo podmienkam v zariadení, do ktorého bol umiestnený a nie voči samotnej aplikácii čl. 9 smernice (EÚ) 2024/1346, čo platí aj v prípade súdneho konania.

K bodu 8 (§ 217)

Ide o legislatívno-technickú úpravu. Uvedené sa navrhuje vzhľadom na novú terminológiu používanú v zákone o medzinárodnej ochrane (čl. I), a to „rozhodnutie o odovzdaní cudzinca do zodpovedného štátu“ a spojenie „požiadal o udelenie medzinárodnej ochrany“.

K bodom 9 a 15 (§ 220a a § 241a)

Doplňajú sa osobitné ustanovenia o konaní o azyle na hraniciach a osobitné ustanovenia o konaní o návrate na hraniciach. V prípade § 220a ide o preskúmanie rozhodnutia o zamietnutí žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany v konaní o azyle na hraniciach podľa osobitného prepisu [nariadenie (EÚ) 2024/1348] a v prípade § 241a ide o preskúmanie rozhodnutia o administratívnom vyhostení v konaní o návrate na hraniciach podľa osobitného predpisu [nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1349 zo 14. mája 2024,

ktorým sa stanovuje konanie o návrate na hraniciach a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/1148 (Ú. v. EÚ L, 2024/1349, 22.5.2024) (ďalej len „nariadenie (EÚ) 2024/1349“)].

V obidvoch konaniach

- sa určuje lehota na podanie správnej žaloby proti príslušnému rozhodnutiu na 7 dní od jeho doručenia,
- sa ustanovuje možnosť správneho súdu priznať odkladný účinok správnej žalobe aj bez návrhu žalobcu a bez vyjadrenia žalovaného, a to aj z iných dôvodov ako ustanovuje Správny súdny poriadok v § 185,
- sa určuje, že o návrhu na priznanie odkladného účinku rozhodne správny súd do piatich dní od jeho podania a v prípade, ak správny súd rozhoduje bez návrhu žalobcu, o priznaní odkladného účinku rozhodne do siedmich dní od podania správnej žaloby,
- sa umožňuje správneho súdu konať bez pojednávania; pojednávanie však môže nariadiť ak to považuje za potrebné,
- sa určuje lehota správneho súdu rozhodnúť o správnej žalobe, a to do 30 dní od jej doručenia,
- sa stanovuje náhradné doručovanie rozhodnutia o správnej žalobe, čo umožní rýchlejšie a efektívnejšie doručovanie rozhodnutí, a teda dodržanie 12 týždňovej lehoty.

Lehota 7 dní na podanie správnej žaloby, ako aj lehota 30 dní pre rozhodnutie správneho súdu o správnej žalobe boli stanovené tak, aby bolo možné v rámci 12 týždňovej lehoty počas konania o azyle na hraniciach, ako aj 12 týždňovej lehoty počas konania o návrate na hraniciach zabezpečiť všetky potrebné úkony a uvedenú lehotu dodržať.

K bodu 10 (§ 225 ods. 1)

Navrhovanou zmenou sa predlžuje lehota na podanie správnej žaloby podľa § 221 ods. 1 zo 7 na 10 dní. K uvedenej zmene sa pristupuje na základe aplikačnej praxe, najmä podnetov zo strany Centra právnej pomoci, podľa ktorého nie je možné v každom prípade zrealizovať a zabezpečiť tlmočenie, návštevu cudzinca zaisteného v zariadení, nahliadnutie do spisu a vôbec prípravu podania do 7 dní, ak súčasne návrh ruší spočívanie lehoty pre Centrum právnej pomoci, čo garantovalo včasné zabezpečenie právnej pomoci. Predĺžením lehoty na podanie správnej žaloby v predmetnej oblasti sa zabezpečí, že právna pomoc pre zaistených cudzincov bude reálne dostupná a efektívna.

K bodu 11 (§ 228 ods. 1 prvá veta)

Navrhovanou zmenou sa umožní súdu rozhodnúť o správnej žalobe proti rozhodnutiu o zaistení aj bez nariadenia pojednávania. V prípade, ak budú účastníci konania alebo aspoň jeden z účastníkov konania trvať na nariadení pojednávania, súd rozhodne o správnej žalobe na pojednávaní.

K bodu 12 a 13

V súlade s navrhovaným textom sa mení nadpis štvrtej hlavy v tretej časti a tiež nadpis tretieho dielu v štvrtej hlave tretej časti.

K bodu 16 (§ 439 ods. 4)

Z dôvodu dodržania lehoty 12 týždňov v konaní o azyle na hraniciach podľa § 220a a lehoty 12 týždňov v konaní o návrate na hraniciach podľa § 241a sa dopĺňa, že kasačná sťažnosť v prípade uvedených konaní nie je prípustná. Lehoty 12 týždňov zahŕňajú jednak správne konanie, ako aj súdne konanie a rozhodovanie o kasačnej sťažnosti by vzhľadom na časovú náročnosť viedlo k zmareniu konania o azyle na hraniciach alebo konania o návrate na hraniciach.

K bodu 17 (príloha)

Príloha sa dopĺňa o smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1346 zo 14. mája 2024, ktorou sa stanovujú normy pre príjem žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L, 2024/1346, 22.5.2024), ktorá sa návrhom zákona preberá do Správneho súdneho poriadku.

K čl. V (zákon o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov)

Uvedené sa navrhuje z dôvodu zaradenia žaloby proti rozhodnutiu o zákaze vstupu do režimu osobných žalôb v cudzineckej agende (spresnenie názvu štvrtej hlavy tretieho dielu Správneho súdneho poriadku).

K čl. VI (zákon o štátnom občianstve)

K bodom 1 a 3

Ide o legislatívno-technickú úpravu. Aktualizujú sa poznámky pod čiarou v súvislosti so zákonom o medzinárodnej ochrane (čl. I).

K bodom 2, 4 a 5 (§ 7 ods. 1 písm. g) a § 8a ods. 4)

Dopĺňa sa nová podmienka na udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky. Štátne občianstvo Slovenskej republiky možno udeliť, ak proti žiadateľovi nie je vedené konanie o odňatie doplnkovej ochrany. Ide o obdobnú podmienku, akú zákon o štátnom občianstve už obsahuje vo vzťahu k azylantovi.

Ak sa konanie o odňatie doplnkovej ochrany začalo, tak sa konanie o udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky preruší, pričom sa v ňom pokračuje, ak sa konanie o odňatie doplnkovej ochrany skončilo.

K čl. VII (zákon o prokuratúre)

V nadväznosti na prehodnotenie azylových zariadení v návrhu zákona o medzinárodnej ochrane je potrebné, aby sa zákon o prokuratúre novelizoval v ustanovení § 18 tak, že výpočet zariadení a miest, kde prokurátor vykonáva dozor nad dodržiavaním zákonnosti, bude stanovený tak, že prokurátor bude vykonávať dozor všade tam, kde sa nachádzajú alebo môžu nachádzať osoby, ktoré sú pozbavené, alebo obmedzené na osobnej slobode orgánmi verejnej moci. Uvedená navrhovaná zmena právnej úpravy len nadväzuje na už existujúcu pôsobnosť prokurátora vykonávať dozor podľa § 4 ods. 1 písm. b) zákona o prokuratúre, podľa ktorého platí, že pôsobnosť prokuratúry vykonávajú prokurátori dozorom nad zachovávaním zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená na základe rozhodnutia súdu alebo iného oprávneného štátneho orgánu.

V ďalšom texte návrhu ide už len o precizovanie právnej úpravy tak, aby bola prehľadnejšia; boli vypustené nevhodné pojmy (ide o zariadenia, kde sa vykonáva zabezpečovacie opatrenie, ktoré ani neexistujú) a explicitne sa ustanovuje, že dozor prokurátor vykonáva aj v určených priestoroch vytvorených na útvaroch Policajného zboru (na čo už reflektuje príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 33/2024).

K čl. VIII (zákon o verejnom ochrancovi práv)

K bodu 1 (§ 3 ods. 4 a 5)

Verejnému ochrancovi práv sa zveruje právomoc plniť úlohy nezávislého monitorovacieho mechanizmu podľa čl. 10 nariadenia (EÚ) 2024/1356 a nariadenia (EÚ) 2024/1348. Verejný ochranca vykonáva túto činnosť na základe podnetu alebo z vlastnej iniciatívy.

Navrhované ustanovenie v odseku 5 reaguje na potrebu vyvážiť dve základné hodnoty, ktoré môžu byť v konkrétnych situáciách výkonu mandátu verejného ochrancu práv v napätí – na jednej strane zodpovednosť Policajného zboru za bezpečnosť osôb a za riadny priebeh eskorty, a na druhej strane nezávislosť verejného ochrancu práv ako orgánu ochrany základných práv a slobôd.

V rámci výkonu úloh nezávislého monitorovacieho mechanizmu vykonáva verejný ochranca práv aj kontrolu zachovávanía práv osôb pozbavených osobnej slobody, vrátane monitoringu priebehu eskort. Tieto situácie sa však môžu spájať s objektívnym rizikom ohrozenia bezpečnosti verejného ochrancu práv, poverených zamestnancov Kancelárie verejného ochrancu práv alebo iných osôb prítomných počas eskorty.

Cieľom navrhovaného ustanovenia je preto nastaviť primeraný postup spolupráce medzi Policajným zborom a verejným ochrancom práv v prípadoch, keď existuje dôvodná obava o život alebo zdravie zúčastnených osôb. Zároveň sa tým zabezpečuje, že informovanie o možnom ohrození zo strany Policajného zboru nebude predstavovať zásah do nezávislosti verejného ochrancu práv, ale bude vnímané ako preventívne opatrenie v záujme ochrany života a zdravia.

Navrhované znenie výslovne stanovuje, že v prípade existencie dôvodnej obavy z ujmy Policajný zbor včas upozorní verejného ochrancu práv na túto skutočnosť. Tým sa posilňuje preventívna funkcia komunikácie medzi oboma inštitúciami a predchádza sa zbytočným rizikám počas výkonu monitoringu.

Zároveň sa v druhej vete ustanovenia uvádza, že verejný ochranca práv postupuje tak, aby riziko ohrozenia života a zdravia minimalizoval. Táto povinnosť reflektuje medzinárodné štandardy výkonu nezávislého monitoringu, podľa ktorých je monitor povinný vykonávať svoju činnosť s náležitou opatrnosťou, aby nedošlo k ohrozeniu jeho života a zdravia ani života a zdravia iných osôb. (Např. FAiR (Finding Agreement In Return): IMPROVED RETURN MONITORING GUIDELINES, 2024, s. 70, dostupné online na: https://fair-return.org/wp-content/uploads/2024/12/FAiR_D7.1_v2-subm-and-web.pdf).

K bodu 2 (§ 12 ods. 3)

Precizuje sa právna ochrana ohľadom spracúvania osobných údajov, nakoľko sa dopĺňa, že sa spracúvajú aj osobné údaje získané v konaní začatom z iniciatívy verejného ochrancu práv.

K bodu 3 (§ 15 ods. 2)

Dopĺňa sa nový dôvod, že verejný ochranca práv môže podnet odložiť aj keď zanikol dôvod na preskúmavanie podnetu.

K bodu 4 (§ 17 ods. 1 písm. a))

Ide o legislatívno-technickú úpravu

K bodu 5 (§ 22 ods. 2)

Stanovuje sa, že ustanovenia § 14 ods. 3 a § 17 až 21 sa vzťahujú aj na výkon plnenia úloh národného preventívneho mechanizmu podľa § 3 ods. 2 a na výkon plnenia úloh nezávislého monitorovacieho mechanizmu podľa § 3 ods. 4.

K bodu 6 (§ 22b)

Určujú sa oprávnenia verejného ochrancu práv na účel výkonu činnosti nezávislého monitorovacieho mechanizmu. Ďalej sa stanovuje, že Policajný zbor a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky sú povinní bez zbytočného odkladu informovať verejného ochrancu práv o všetkých skutočnostiach, relevantných pre výkon činnosti nezávislého monitorovacieho mechanizmu.

K bodu 7 (§ 23 ods. 2)

Špecifikuje sa lehota pre vypracovanie osobitnej správy o priebehu a výsledkoch návštev vykonávaných podľa § 3 ods. 2.

K bodu 8 (§ 23 ods. 3)

Stanovuje sa, že verejný ochranca práv každý rok v druhom štvrtroku zverejňuje a predkladá Národnej rade Slovenskej republiky osobitnú správu o priebehu a výsledkoch svojej činnosti podľa § 3 ods. 4, ktorá obsahuje aj odporúčania pre orgány verejnej moci.

K bodu 9 (§ 25)

Vzhľadom na početné podania, adresované verejnému ochrancovi práv, ktoré verejný ochranca práv nemôže vybaviť v medziach svojej pôsobnosti, ale patria do kompetencie iného štátneho orgánu (napr. Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Inšpektorát práce, Najvyšší kontrolný úrad, Slovenská obchodná inšpekcia, Sociálna poisťovňa, súd, prokuratúra, vyšetrovateľ PZ), sa v odseku 1 legislatívne upravuje možnosť verejného ochrancu práv oznámiť skutočnosti, o ktorých sa dozvedel, inému subjektu, príslušnému vo veci konať.

V odseku 2 sa precizuje pôvodné znenie ustanovenia § 25.

V odseku 3 sa dopĺňa, že verejný ochranca práv je oprávnený spolupracovať aj s príslušnými medzinárodnými inštitúciami a mimovládnymi organizáciami, pôsobiacimi v oblasti ochrany základných práv a slobôd, ako aj s inými zahraničnými orgánmi a subjektmi, ktoré môžu mať vplyv na základné práva a slobody dotknutých osôb. Takýto postup je pre verejného ochrancu práv nevyhnutný v prípadoch, kedy je potrebné zabezpečiť ochranu práv dotknutých osôb u orgánov a subjektov, ktoré pôsobia mimo územia Slovenskej republiky, napr. prostredníctvom národnej ombudsmanskej inštitúcie alebo prostredníctvom medzinárodných organizácií ako je UNICEF a pod. Taktiež sa navrhuje, aby mal verejný ochranca práv možnosť obrátiť sa aj na iné zahraničné orgány a subjekty, ktoré môžu mať vplyv na základné práva a slobody dotknutých osôb ako napr. zahraničný orgán sociálnoprávnej ochrany, orgán ochrany práv cudzincov a pod.

Z dôvodu pripravovanej legislatívnej zmeny, ktorá sa má týkať zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa v odseku 4 legislatívne upravuje oprávnenie poskytovať v nevyhnutnom rozsahu osobné údaje dotknutých osôb tak, aby verejný ochranca práv mohol poskytnúť dotknutým osobám efektívnu pomoc.

K bodu 10 (príloha č. 2)

Návrh zákona sa dopĺňa prílohou č. 2 „Zoznam preberaných právne záväzných aktov Európskej únie“, kde sa uvádza smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1346 zo 14. mája 2024, ktorou sa stanovujú normy pre príjem žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L, 2024/1346, 22.5.2024), ktorá sa návrhom zákona preberá do zákona o verejnom ochrancovi práv.

K čl. IX (zákon o sociálnom poistení)

K § 170 ods. 8 písm. a) prvý bod

Spresňuje sa okruh osôb, o ktorých Sociálna poisťovňa poskytuje na základe žiadosti ministerstvu vnútra údaje zo svojho informačného systému. Navrhovanou zmenou sa odstráni prípadné pochybnosti a nejednoznačnosť, nakoľko predmetné oprávnenie pre ministerstvo vnútra sa vzťahuje na všetkých cudzincov, ktorým sa udelil azyl alebo udelila doplnková ochrana.

K čl. X (zákon o zdravotnej starostlivosti)

K § 12 ods. 10

Vypúšťajú sa slová „na osobu s poskytnutou doplnkovou ochranou,^{14aad}) na azyllanta^{14aad})“ vzhľadom na ich nadbytočnosť, nakoľko azyllant a cudzinec s udelenou doplnkovou ochranou sa považujú za cudzinca, ktorému sa udelil trvalý pobyt.

K čl. XI (zákon o rozsahu zdravotnej starostlivosti)

K § 8

Vypúšťa sa ustanovenie o úhrade zdravotnej starostlivosti cudzincovi s poskytnutou doplnkovou ochranou, ktorý nie je verejne zdravotne poistený, nakoľko cudzincovi s udelenou doplnkovou ochranou sa udelí trvalý pobyt, a teda cudzinec bude v systéme verejného zdravotného poistenia.

K čl. XII (zákon o zdravotnom poistení)

K bodom 1 a 9 až 11 (§ 9h ods. 10, § 11 ods. 7 písm. q), § 29b ods. 8 písm. c))

Určuje sa úprava súvisiaca so zmenou postavenia cudzinca s udelenou doplnkovou ochranou vo väzbe na formu pobytu v Slovenskej republike, nakoľko podľa čl. I aj cudzinci s udelenou doplnkovou ochranou budú mať trvalý pobyt a na základe tejto skutočnosti budú vstupovať do systému verejného zdravotného poistenia.

K bodom 2 až 5 a 7 (§ 8 ods. 5, § 9 ods. 8 písm. h) a i), § 9h ods. 1, 2 a 8)

Mení sa rozsah zdravotnej starostlivosti poskytovanej osobitným skupinám tak, aby tento rozsah bol v súlade s požiadavkami podľa čl. 22 ods. 1 a 2 smernice (EÚ) 2024/1346.

K bodu 6 (§ 9h ods. 5 a 6)

Zosúladí sa terminológia.

K bodu 8 (§ 9h ods. 9)

Ustanovuje sa povinnosť poskytovania pokračujúcej liečby pre maloletého žiadateľa aj po dosiahnutí dospelosti podľa čl. 22 ods. 2 smernice (EÚ) 2024/1346.

K bodu 12 (§ 38eza ods. 1)

Zosúladí sa terminológia.

K bodu 13 (§ 38ezk)

Vymedzujú sa prechodné ustanovenia, ktorými sa stanovujú podmienky, kedy sa použije súčasná právna úprava a kedy sa použije právna úprava v návrhu.

K bodu 14 (príloha)

Príloha sa dopĺňa smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1346 zo 14. mája 2024, ktorou sa stanovujú normy pre príjem žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L, 2024/1346, 22.5.2024), ktorá sa návrhom zákona preberá do zákona o zdravotnom poistení.

K čl. XIII (zákon o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi)

K bodom 1 až 6 a 15 [§ 4 písm. c) 3. bod a 4. bod, § 7 ods. 3 pís. al) a am)]

Uvedené sa navrhuje vzhľadom na zákon o medzinárodnej ochrane (čl. I). Navrhované body reflektujú na novú terminológiu používanú v tomto zákone „žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany“, „žiadost' o udelenie medzinárodnej ochrany“, „cudziniec s udelenou doplnkovou ochranou“ a „konanie o odovzdaní cudzinca do zodpovedného štátu“ a na potrebu aktualizovať tie poznámky pod čiarou k jednotlivým odkazom, ktoré obsahujú odkaz na súčasnú právnu úpravu (zákon o azyly).

K bodom 7 a 10 (§ 24a ods. 1 a ods. 3 písm. b))

Navrhovaná zmena súvisí so zákonom o medzinárodnej ochrane (čl. I). Nové znenie predmetného ustanovenia reaguje na novú terminológiu pri jednotlivých rozhodnutiach vydaných v konaní o medzinárodnej ochrane, dopĺňa medzi rozhodnutia v ktorých má fyzická osoba právo na poskytnutie právnej pomoci v azylovej veci aj rozhodnutie o odovzdaní žiadateľa do zodpovedného štátu, rozhodnutie o odovzdaní žiadateľa do štátu relokácie, rozhodnutie o obmedzení slobody pohybu, rozhodnutie o úhrade výdavkov v azylovom zariadení a rozhodnutie o odňatí vreckového. Zvoleným zástupcom podľa odseku 1 písm. b) a ods. 3) sa rozumie advokát alebo iná osoba, ktorú si účastník konania zvolí.

K bodu 8 (poznámka pod čiarou 19a)

Ide o legislatívno-technickú úpravu.

K bodu 9 [§ 24a ods. 2 písm. c)]

Navrhuje sa nanovo upraviť predmetné ustanovenie z dôvodu novej terminológie v zákone o medzinárodnej ochrane (čl. I), napr. „následná žiadost' o udelenie medzinárodnej ochrany“, „zamietnutie žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany ako neopodstatnenej, „odňatie doplnkovej ochrany“.

K bodu 11 (§ 24b ods. 1 prvá veta)

Upravuje sa možnosť podať „Žiadost' o poskytnutie právnej pomoci v azylovej veci“ na ministerstve vnútra. Na základe navrhovanej úpravy tak bude môcť cudzinec urobiť až po oznámení rozhodnutia podľa § 24a ods. 1 písm. c).

K bodu 12 (§ 24b ods. 2)

V súvislosti s doplnením rozhodnutí vydaných ministerstvom vnútra podľa § 24a ods. 1 písm. c) trinásteho až pätnásteho bodu a policajným útvarom podľa § 24a ods. 1 písm. c) trinásteho bodu, v ktorých sa bude poskytovať bezplatná právna pomoc, sa navrhuje doplniť predmetné ustanovenie, nakoľko pri týchto druhoch rozhodnutí sa nepoužíva pojem azylový spis.

K bodu 13 [§ 24c ods.1 písm. e)]

Uvedená zmena sa vykonáva v nadväznosti na nové znenie § 24a ods. 1, ktoré v písmene f) používa už len všeobecný odkaz na policajný útvar bez bližšej špecifikácie, o aký útvar ide.

K bodu 14 (§ 24c ods. 4)

Obdobne ako je to už v súčasnosti upravené pri azylových veciach, navrhuje sa aj pri právnej pomoci v konaní o administratívnom vyhostení, v konaní o zaistení štátneho príslušníka tretej krajiny a v konaní o zaistení žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany doplniť, že plnomocenstvo udelené Centru právnej pomoci sa bude vzťahovať aj na advokáta, ak ho Centrum právnej pomoci určí na zastupovanie.

K bodu 16 (príloha)

Príloha sa dopĺňa smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1346 zo 14. mája 2024, ktorou sa stanovujú normy pre príjem žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L, 2024/1346, 22.5.2024), ktorá sa návrhom zákona preberá do zákona o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi.

K čl. XIV (zákon o cestovných dokladoch)**K bodu 1 (§ 12 ods. 8)**

Dopĺňa sa okruh osôb, ktorým môže zastupiteľský úrad v zahraničí vydať na návrat do Slovenskej republiky náhradný cestovný doklad. Ide o osoby, ktorým sa na území Slovenskej republiky udelil azyl a podľa navrhovanej právnej úpravy (bod 2) sa im už nebude vydávať cestovný doklad cudzinca ale cudzinecký pas podľa zákona o pobyte cudzincov (čl. XVII bod 12).

K bodu 2 [§ 13 ods. 1 písm. b)]

Navrhuje sa, aby sa cestovný doklad cudzinca vydával len osobe, ktorej sa na území Slovenskej republiky udelil azyl z dôvodu prenasledovania.

K bodu 3 (§ 35c)

Prechodným ustanovením sa rieši situácia, keď cudzinec, ktorý má udelený azyl na účel zlúčenia rodiny alebo z humanitných dôvodov, požiadal o vydanie cestovného dokladu cudzinca do 11. júna 2026.

K čl. XV (zákon o náhradnom výživnom)**K § 2 ods. 1 písm. d)**

Nové znenie predmetného ustanovenia sa navrhuje vzhľadom na § 48 ods. 1 zákona o medzinárodnej ochrane (čl. I), podľa ktorého sa aj cudzinec s udelenou doplnkovou ochranou považuje za cudzinca s udeleným trvalým pobytom.

K čl. XVI (školský zákon)

Ide o zosúladenie novej terminológie s návrhom zákona o medzinárodnej ochrane, vrátane aktualizácie tých poznámok pod čiarou k jednotlivým odkazom, ktoré obsahujú odkaz na súčasnú právnu úpravu (zákon o azyle).

K čl. XVII (zákon o pobyte cudzincov)**K bodu 1 (§ 1 ods. 2)**

Legislatívno-technická zmena súvisiaca s návrhom nového zákona o medzinárodnej ochrane (čl. I).

K bodom 2, 9 až 11 a 27 (poznámka pod čiarou k odkazu 33, poznámka pod čiarou k odkazu 69a, poznámka pod čiarou k odkazu 85, poznámka pod čiarou k odkazu 70 a poznámka pod čiarou k odkazu 92)

Ide o legislatívno-technickú úpravu v nadväznosti na nový zákon o medzinárodnej ochrane. Poznámka pod čiarou k odkazu 70 sa vypúšťa, keďže zákon neobsahuje odkaz 70.

K bodom 3, 6, 17, 29 a 31 až 34 (§ 49 písm. h), § 54 ods. 2 písm. d), § 56 písm. f), § 77 ods. 5 a § 126 ods. 9 druhá veta)

Legislatívno-technické zmeny súvisiace s úpravou pojmov v zákone o medzinárodnej ochrane (čl. I).

K bodu 4 (§ 52 ods. 2 písm. b))

Navrhovaná zmena vyplýva zo znenia zákona o medzinárodnej ochrane (čl. I).

V prípadoch udelenia inej formy ochrany než medzinárodnej ochrany, t. j. národnej ochrany poskytnutej Slovenskou republikou – národného statusu, sa udeľovanie dlhodobého pobytu zosúladiť s čl. 3 ods. 2 písmeno c) smernice (ES) 2003/109 v znení smernice (EÚ) 2011/51. Predmetný článok stanovuje, že v prípade azylanta - národný status a doplnkovej ochrany - národný status sa udelenie dlhodobého pobytu nevzťahuje na tieto kategórie cudzincov. Štátny príslušník tretej krajiny, ktorý sa na území Slovenskej republiky zdržiava na základe národného statusu, nemôže požiadať o udelenie dlhodobého pobytu.

K bodom 5 a 7 (§ 52 ods. 4 a § 54 ods. 4)

Navrhovaná zmena vyplýva z povinnej transpozície zmeny smernice (ES) 2003/109, ktorú mení v čl. 40 nariadenie (EÚ) 2024/1347.

Navrhovaná legislatívna zmena upravuje počítanie doby pobytu štátneho príslušníka tretej krajiny s udelenou medzinárodnou ochranou na území Slovenskej republiky a to tak, že v prípade, ak počas udelennej medzinárodnej ochrany na území Slovenskej republiky mal v členskom štáte neoprávnený pobyt, tak doba takéhoto pobytu ako aj pobytu, ktorý predchádzal neoprávnenému pobytu v členskom štáte sa nezapočítava do piatich rokov pobytu potrebných na splnenie podmienky udelenia dlhodobého pobytu. V tomto prípade sa štátnemu príslušníkovi tretej krajiny začne rátať doba 5 ročného pobytu odznova.

V § 54 ods. 4 sa jedná o legislatívno-technickú zmenu v súvisiacu s vložením odseku 4 v § 52.

K bodu 8 (Poznámky pod čiarou k odkazom 68a, 68b a 78a)

Legislatívno-technická zmena v súvislosti s odkazom na zákon o medzinárodnej ochrane (čl. I).

K bodu 12 (§ 73 ods. 12)

Navrhovaná zmena vyplýva z aplikačnej praxe, kedy sa platnosť vydaného dokladu o pobyte pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorým bola udelená medzinárodná ochrana a národný status, stanovuje na štyri roky. Zároveň sa pre jednotlivé kategórie poskytnutej ochrany zavádza, ak ide o národný status povinnosť uvádzať doplnkové slová „národný status“ (azylant – národný status alebo doplnková ochrana – národný status) na účel rozlíšenia týchto foriem ochrany od medzinárodnej ochrany, kde sa naďalej uvádza len (azylant alebo doplnková ochrana).

K bodu 13, 14 a 28 (§ 74 ods. 1, § 74 ods. 5 druhá veta a § 125 ods. 3 písm. b))

Navrhovaná zmena vyplýva z povinnej implementácie nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1347 a z aplikačnej praxe.

- K § 74 ods. 1 písm. a), b) a c) - v súvislosti s vydávaním cudzineckého pasu sa bližšie špecifikuje druh medzinárodnej ochrany (doplňková ochrana) alebo národného statusu (azyl na účel zlúčenia rodiny, azyl z humanitných dôvodov, doplňková ochrana na účel zlúčenia rodiny), na základe udelenia ktorej/ktorého je možné vydať cudzincovi cudzinecký pas. V písmene c) sa upravuje nový dôvod vydania cudzineckého pasu a to v prípade, ak štátny príslušník tretej krajiny podľa § 74 ods. 1 písm. a) má udelený trvalý pobyt na päť rokov podľa § 43 ods. 1 písm. a).
Jedná sa o prípady, kedy napr. azylantovi, ktorému bol azyl udelený na účel zlúčenia rodiny alebo cudzincovi s udelenou doplňkovou ochranou, ktorému bola doplňková ochrana udelená na účel zlúčenia rodiny ochrana na území Slovenskej republiky zanikla podľa § 35 ods. 2 alebo § 37 ods. 2 zákona č. .../2026 Z. z. o medzinárodnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov (garantovi bolo udelené občianstvo SR) a ktorý má udelený trvalý pobyt podľa § 43 ods. 1 písm. a) a zároveň nemá vlastný platný cestovný doklad.
- K § 74 ods. 5 druhá veta – v zmysle čl. 25 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2024/1347 je povinnosť vydať cudzinecký pas s platnosťou na viac ako jeden rok. Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy, navrhovaná právna úprava upravuje platnosť vydaného cudzineckého pasu pre cudzincov podľa § 74 ods. 1 písm. a) a b) z jedného roka na dva roky.

K bodom 15 a 16 (§ 77 ods. 3 písm. b), d) a e))

- K § 77 ods. 3 písm. d) – navrhovaná legislatívna zmena vychádza z nariadenia (EÚ) 2024/1356. V súvislosti s novým oprávnením policajta podľa § 79a (preverovanie) sa upravila povinnosť policajného útvaru nezačať konanie o administratívnom vyhostení počas preverovania. Konanie o administratívnom vyhostení policajný útvar v prípadoch, ktoré spadajú pod preverovanie podľa § 79a začne až na základe záverov z preverovania, t. z. až keď sa počas preverovania „posunie“ do procesu návratu štátneho príslušníka tretej krajiny.
- K § 77 ods. 3 písm. e) - navrhovaná legislatívna zmena vychádza z odporúčaní, ktoré vyplynuli zo záverov schengenského hodnotenia v oblasti návratov, ktoré Slovenská republika absolvovala vo IV. kvartáli roku 2024.
Predmetná legislatívna zmena sa týka odporúčania č. 71 - *Zabezpečiť, aby uplatňovanie výnimky stanovenej v článku 2 ods. 2 písm. b) smernice 2008/115/ES bolo jasne stanovené vo vnútroštátnych právnych predpisoch a aby všetky zúčastnené strany vrátane vnútroštátnych orgánov, zamestnancov a štátnych príslušníkov tretích krajín jednotne chápali uplatňovanie tejto výnimky.*

Na základe uvedeného odporúčania schengenská komisia konštatovala, že „Aby mohli členské štáty využiť výnimku uvedenú v čl. 2 ods. 2 písm. b) smernice (ES) 2008/115, musia jasne uviesť svoj zámer vo svojich vnútroštátnych vykonávacích právnych predpisoch. Hoci neexistujú žiadne konkrétne formálne požiadavky na prijatie takéhoto rozhodnutia o „opt-out“, je nevyhnutné, aby vnútroštátne právne predpisy výslovne alebo implicitne stanovovali rozsah, v akom sa výnimka uplatňuje. Ak členský štát vopred nezverejní svoje rozhodnutie o použití výnimky podľa článku 2 ods. 2 písm. b), nemôže odôvodniť neuplatňovanie smernice o návrate v jednotlivých prípadoch. V prípade Slovenskej republiky nie je výnimka v článku 2 ods. 2 písm. b) smernice o návrate implementovaná do národnej legislatívy. Okrem toho v právnych predpisoch nie je jasne uvedené, že sa táto výnimka uplatňuje, a medzi vnútroštátnymi orgánmi, príslušnými zamestnancami a štátnymi príslušníkmi tretích krajín, na ktorých sa vzťahujú rozhodnutia

o návrate, neexistuje jednotné chápanie uplatňovania tejto výnimky. Absencia výslovného alebo implicitného odkazu na uplatnenie výnimky v článku 2 ods. 2 písm. b) smernice o návrate v slovenskej národnej legislatíve nie je v súlade.“

Navrhovanou legislatívnou zmenou sa stanovuje uplatňovanie výnimky podľa čl. 2 ods. 2 písm. b) smernice (ES) 2008/115, na základe ktorej policajný útvar nezačne konať vo veci administratívneho vyhostenia v prípade, ak štátnemu príslušníkovi tretej krajiny bol uložený trest vyhostenia alebo bolo voči nemu začaté extradičné konanie podľa druhého oddielu druhej hlavy zákona č. 301/2005 Z. z.

- K § 77 ods. 3 písm. b) a c) – legislatívno-technická zmena súvisiaca s vložením písmena d) v § 77 ods. 3.

K bodu 18 (§ 77 ods. 11)

Navrhovaná zmena vyplýva z povinnej implementácie nariadenia (EÚ) 2024/1349. Upravuje sa vzťah medzi konaním o azyle na hraniciach v prípade zamietnutej žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany a konaním o návrate na hraniciach. V prípade zamietnutej žiadosti o medzinárodnú ochranu v konaní o azyle na hraniciach sa na štátneho príslušníka tretej krajiny vzťahuje konanie o návrate na hraniciach.

K bodu 19 a 20 (§ 79 ods. 1, § 79a)

Navrhovaná zmena vyplýva z povinnej implementácie nariadenia (EÚ) 2024/1356.

- K § 79 ods. 1 – v predmetnom ustanovení sa zavádza nový dôvod na využitie oprávnenia policajta predviesť cudzinca a to v súvislosti s konaním na hraniciach a s neoprávneným pobytom. Ide tu najmä o prípad, kedy policajný útvar v súvislosti s konaním o azyle na hraniciach alebo preverovaním v zmysle nariadenia (EÚ) 2024/1356 začne konať vo veci administratívneho vyhostenia až na základe výsledkov preverovania podľa §79a skončí konaním o medzinárodnej ochrane. Zároveň predvedením cudzinca si policajný útvar zabezpečí prítomnosť cudzinca počas preverovania podľa čl. 9 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2024/1356.
- K § 79a – legislatívne sa upravuje oprávnenie policajta vykonať preverovanie štátneho príslušníka tretej krajiny. V odseku 1 sa špecifikuje štátny príslušník tretej krajiny, na ktorého sa preverovanie vzťahuje. V odseku 2 sa upravuje začiatok preverovania.
- K § 79a ods. 3 – upravujú sa podmienky skončenia preverovania. Stanovujú sa lehoty pri ktorých sa preverovanie ukončí automaticky, ako aj situácie, kedy sa preverovanie ukončí predčasne podľa čl. 5 ods. 3 druhý pododsek a čl. 18 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2024/1356.

K bodu 21 (§ 83 ods. 12)

Navrhovaná legislatívna zmena vychádza z odporúčaní, ktoré vyplynuli zo záverov schengenského hodnotenia v oblasti návratov, ktoré Slovenská republika absolvovala vo IV. kvartáli roku 2024.

Predmetná legislatívna zmena sa týka odporúčania č. 75 - Zmeniť a doplniť vnútroštátne právne predpisy a postupy s cieľom zabezpečiť, aby sa štátnym príslušníkom tretích krajín poskytol účinný opravný prostriedok na podanie odvolania alebo žiadosti o preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa návratov v súlade s článkom 13 smernice 2008/115/ES.

Na základe uvedeného odporúčania schengenská komisia konštatovala, že „súčasný systém odvolania vyvoláva obavy o nestrannosť a nezávislosť odvolacieho orgánu, keďže druhostupňové odvolanie sa podáva na Riaditeľstvo hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, ktoré je dozornou službou orgánov vydávajúcich návrat -súvisiace rozhodnutia. Okrem toho je možné pristúpiť k vyhosteniu predtým, ako štátny príslušník tretej krajiny získa účinný opravný prostriedok na odvolanie alebo preskúmanie rozhodnutia

týkajúceho sa návratu. V článku 13 smernice o návrate sa vyžaduje, aby sa štátnemu príslušníkovi tretej krajiny poskytol účinný opravný prostriedok na odvolanie sa proti rozhodnutiam súvisiacim s návratom alebo na ich preskúmanie pred príslušným súdnym alebo správnym orgánom alebo príslušným orgánom zloženým z členov, ktorí sú nestranní a požívajú záruky nezávislosti. Okrem toho judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva vyžaduje automatický odkladný účinok v prípadoch, keď existujú závažné dôvody domnievať sa, že osoba, ak bude vrátená, bude vystavená reálnemu riziku zlého zaobchádzania v rozpore s článkom 3 ods. Európsky dohovor o ľudských právach, interpretovaný v spojení s článkami 5 a 9 smernice o návrate. To zaväzuje revízný orgán udeliť ipso jure odkladný účinok v súlade s touto požiadavkou, ak je v stávke zásada nevyhostenia. Výsledkom je, že kombinované parametre slovenského systému preskúmania rozhodnutí o návrate nie sú v súlade s článkom 13 smernice o návrate, keďže neposkytuje účinný prostriedok nápravy na odvolanie alebo domáhanie sa preskúmania rozhodnutí o návrate pred nestranným a nezávislým orgánom.“

Navrhovanou legislatívnou zmenou sa zabezpečí, aby sa štátnemu príslušníkovi tretej krajiny poskytol účinný opravný prostriedok, o ktorom rozhodne príslušný súdny orgán zložený z členov, ktorí sú nestranní a majú zaručenú nezávislosť.

K bodu 22 a 23 (§ 88a ods. 1 písm. d), f) a g))

Navrhovaná legislatívna zmena vychádza z povinnej transpozície smernice (EÚ) 2024/1346.

Rozširuje sa výpočet dôvodov na zaistenie žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany tak, ako to vyplýva z čl. 10 ods. 4 písm. c) a d), a to v súvislosti s konaním o azyle na hraniciach podľa čl. 43 nariadenia (EÚ) 2024/1348 alebo v prípade, ak žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany nesplní povinnosť uloženú mu v rozhodnutí o obmedzení slobody pohybu vydanom podľa zákona o medzinárodnej ochrane.

K bodu 24 (§ 90 ods. 2 písm. c))

Navrhovaná legislatívna zmena vychádza z povinnej transpozície smernice (EÚ) 2024/1346.

Čl. 11 ods. 3 smernice (EÚ) 2024/1346, ktorý stanovuje následok za prípadné prieskumy v konaní o opravnom prostriedku proti zaisteniu žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany v podobe povinnosti prepustenia cudzinca, ak sa nerozhodne v smernicou stanovenej lehote. Navrhovanou právnou úpravou sa stanovuje povinnosť zariadenia prepustiť zaisteného žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany v prípade, ak v rámci konania o správnej žalobe vo veci jeho zaistenia sa toto konanie neukončí do 21 dní; to znamená ak sa rozhodnutie správneho súdu nedoručí policajnému útvaru, ktorý o zaistení žiadateľa o udelenie medzinárodnej ochrany rozhodol, do 21 dní od podania správnej žaloby.

K bodu 25 (§ 93)

Navrhovaná legislatívna zmena vychádza z odporúčaní, ktoré vyplynuli zo záverov schengenského hodnotenia v oblasti návratov, ktoré Slovenská republika absolvovala vo IV. kvartáli roku 2024.

Predmetná legislatívna zmena sa týka odporúčaní:

č. 79 - Zabezpečiť, aby osoby umiestnené do izolácie dostali kópiu príslušného rozhodnutia a mali možnosť sa odvolať proti opatreniu.

Č. 80 - Zabezpečiť, aby bola lehota umiestnenia v izolácii časovo vymedzená a aby boli stanovené a v praxi uplatňované jasné postupy na predĺženie tejto lehoty.

V súvislosti s odporúčaním č. 79, vychádzajúc aj z niekoľkoročných skúseností Centra právnej pomoci je možné skonštatovať, že umiestnenie cudzinca v priestoroch oddeleného režimu zaistenia sa využíva vo výnimočných situáciách, kedy cudzinec vykazuje veľmi

agresívne správanie k svojmu okoliu, alebo ide o sebapoškodzovanie. Celé umiestnenie sa udeje veľmi rýchlo vzhľadom na potrebu ochrany práv iných osôb a napokon aj samotného cudzinca, nie je čas realizovať príliš formalizované správne konanie o jeho umiestnení v oddelenom režime. Navyše samotné držanie, resp. umiestnenie v oddelenom režime môže trvať iba maximálne 14 dní (s možnosťou predĺženia). Z tohto dôvodu preto odvolanie alebo súdny prieskum rozhodnutia o umiestnení v oddelenom režime zaistenia nepovažujeme za vhodnú ani efektívnu formu procesnej obrany dotknutého cudzinca. Správne konanie ako aj správne súdne konanie je formalizovaný a zdĺhavejší proces, pričom o žalobe by podľa súčasnej platnej právnej úpravy bolo rozhodnuté dávno potom, ako by skončilo samotné umiestnenie v oddelenom režime. Takýto opravný prostriedok nemožno vyhodnotiť ako efektívny.

V tejto súvislosti sa navrhuje doplniť a upresniť následný postup prokurátora a preskúmanie umiestnenia z úradnej povinnosti, resp. na žiadosť cudzinca. Kvôli jazykovej bariére a možným následným sťažnostiam umiestneného cudzinca, ktorý sa nachádza v izolovanom priestore, sa navrhuje ex offio prieskum prokuratúrou ako najvhodnejšia forma kontroly zákonnosti umiestnenia. Prokuratúra je nezávislým orgánom verejnej moci, ktorý plní úlohy aj na úseku kontroly dodržiavania základných práv a slobôd zadržovaných osôb. Oprávnenie zrušiť rozhodnutie, resp. príkaz o umiestnení v oddelenom režime, prokurátorovi vyplýva už zo súčasného znenia § 18 ods. 3 písm. c) zákona o prokuratúre.

Na základe vyššie uvedeného sa navrhuje, aby zákonnosť umiestnenia a držania cudzinca v oddelenom režime zaistenia preskúmavala prokuratúra a aby sa tieto opravné prostriedky nesústreďovali na súdoch, pokiaľ je v právnom systéme dostupný aj iný, efektívnejší a flexibilnejší opravný prostriedok a kontrolný mechanizmus.

Zároveň sa navrhuje v súlade s § 120 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov vyslovene vylúčiť aplikáciu Správneho poriadku na rozhodovanie o umiestnení cudzinca v oddelenom režime zaistenia. Vzhľadom na charakter celej situácie, okolnosti a rýchly priebeh, sa nedá od zariadenia očakávať dodržanie tak formalizovaného procesu, akým správne konanie podľa Správneho poriadku je. O umiestnení podľa navrhovanej právnej úpravy sa bude rozhodovať príkazom riaditeľa zariadenia, čo považujeme za dôvodné a dostatočné.

Oproti predchádzajúcej právnej úprave navrhovaná legislatívna zmena precíznejšie upravuje podmienky umiestňovania zaisteného cudzinca v oddelenom režime zaistenia.

- K odseku 1 – dôvody umiestnenia zaisteného cudzinca v priestoroch oddeleného režimu zaistenia.
- K odseku 2 – je stanovená povinnosť zariadenia (útvar policajného zaistenia pre cudzincov) v prípade umiestnenia zaisteného cudzinca v priestore oddeleného režimu zaistenia vydať príkaz na umiestnenie, ktorý musí povinne obsahovať stanovené informácie. Zároveň sa upravuje skutočnosť, že na príkaz na umiestnenie sa nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.
- K odseku 3 – je stanovená povinnosť zariadenia doručovať kópiu písomného príkazu a poučenie k prieskumu prokurátora umiestnenému cudzincovi v priestoroch osobitného režimu zaistenia.
- K odseku 4 – upravuje sa oznamovacia povinnosť zariadenia voči prokurátorovi ako aj povinnosť prokurátora ex offio preskúmať umiestnenie cudzinca v priestoroch osobitného režimu zaistenia.
- K odseku 5 – upravuje sa dĺžka trvania umiestnenia a predĺženia umiestnenia v priestore osobitného režimu zaistenia, ako aj povinnosť zariadenia oznamovať prokurátorovi nové skutočnosti týkajúce sa umiestnenia štátneho príslušníka tretej krajiny v priestore osobitného režimu zaistenia.

- K odseku 6 – upravuje sa povinnosť zariadenia prepustiť umiestneného štátneho príslušníka tretej krajiny z priestorov osobitného režimu zaistenia v prípade zániku dôvodov na umiestnenie.
- K odsekom 7 a 8 – upravujú sa podmienky na materiálno-technické vybavenie priestorov oddeleného režimu zaistenia.

K bodu 26 (§ 114 ods. 2 a 3)

Navrhovaná legislatívna zmena vychádza z odporúčaní, ktoré vyplynuli zo záverov schengenského hodnotenia v oblasti návratov, ktoré Slovenská republika absolvovala vo IV. kvartáli roku 2024.

Predmetná legislatívna zmena sa týka odporúčania č. 73 - *Začať potrebné postupy na návrat štátnych príslušníkov tretích krajín s neoprávneným pobytom, ktorí sú vo väzení za spáchanie trestného činu, s cieľom umožniť včasnú prípravu ich návratu, skrátiť trvanie procesu návratu a skrátiť dĺžku ich zaistenia na účely vyhostenia v súlade s článkom 8 ods. 1 a článkom 15 ods. 1 smernice 2008/115/ES.*

Na základe uvedeného odporúčania schengenská komisia konštatovala, že „V súčasnosti slovenské orgány nezačínajú postupy na identifikáciu, dokumentovanie a návrat alebo readmisiu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú vo výkone trestu odňatia slobody za spáchanie trestných činov počas výkonu trestu odňatia slobody. Namiesto toho sa príprava konania o vyhostení začína až po ich prepustení z výkonu trestu odňatia slobody na základe rozhodnutia súdu o vyhostení. Výsledkom je, že tieto osoby sú po prepustení zvyčajne premiestnené priamo do záchytných stredísk a až do odsunu sa na nich vzťahuje obdobie zaistenia. V článku 8 ods. 1 smernice o návrate sa členským štátom ukladá povinnosť prijať všetky potrebné opatrenia na presadzovanie povinnosti návratu štátnych príslušníkov tretích krajín účinným a primeraným spôsobom. Okrem toho článok 15 ods. 1 vyžaduje, aby zaistenie trvalo čo najkratšie. Tým, že slovenské orgány počas výkonu trestu nezačali potrebné postupy, zbytočne predlžujú konanie o návrate a štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí čakajú na odsun, ukladajú dodatočnú dobu odňatia slobody. Tento postup nie je v súlade s požiadavkami smernice o návrate, a preto je potrebné zlepšenie, aby sa zabezpečilo, že konanie o návrate sa začne včas a že zadržanie bude obmedzené na minimum.“

Navrhovaná legislatívna zmena upravuje povinnosti Zboru väzenskej a justičnej stráže oznámiť policajnému útvaru v dostatočnom časovom predstihu prepustenie cudzinca z výkonu trestu odňatia slobody cudzinca – najneskôr tri mesiace pred prepustením. Zároveň legislatívna zmena upravuje povinnosť Zboru väzenskej a justičnej stráže spolupracovať s policajným útvarom na príprave a výkone administratívneho vyhostenia a na výkone súdneho vyhostenia.

K bodu 30 (Príloha č. 2 dvadsiaty bod)

Doplňa sa zoznam prebraných právne záväzných aktov Európskej únie.

K čl. XVIII (zákon o dobrovoľníctve)

K § 3 ods. 4

Navrhovaná zmena umožní žiadateľom, ktorí budú mať o takúto činnosť záujem, zmysluplne využiť voľný čas medzi podaním žiadosti o udelenie medzinárodnej ochrany a nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia o tejto žiadosti. Zapojením sa do dobrovoľníckej činnosti môžu žiadatelia získať benefity v podobe jazykových zručností a sociálnej inklúzie.

K čl. XIX (účinnosť)

Účinnosť návrhu zákona sa navrhuje vzhľadom na zabezpečenie transpozície smernice (EÚ) 2024/1346 a implementácie príslušných nariadení Európskeho parlamentu a Rady.